

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra krizového řízení

Problematika regulačních opatření při stavu ropné nouze

Diplomová práce

Implementation of Regulatory Measures at the State of Oil Emergency

Diploma thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. Ing. Sabol Jozef DrSc.

AUTOR PRÁCE

Bc. Kateřina Kestřánková

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 12. 3. 2024

Kateřina Kestránková

ANOTACE

Cílem této práce je objasnit problematiku regulačních opatření, analyzovat jejich účinnost a ochotu občanů ČR opatření používat. Druhým cílem je návrh možného zlepšení a nové přístupy k řešení ropné nouze. V první části se práce zabývá ropnou bezpečností, dovozem ropy do ČR a možnými následky narušení dodávek ropy a ropných produktů do ČR. Další část je věnována regulačním opatřením, jejich vyhlášení a jejich funkci. Krátkým exkurzem do historie a zahraničních zkušeností s ropnou nouzí posuzuje, jak by Česká republika mohla vylepšit svou připravenost a reakce na stav ropné nouze. Dále se práce věnuje řešení ropné nouze na úrovni kraje a vyhlášení regulačních opatření, zejména přidělového systému. V poslední části práce analyzuje regulační opatření pomocí dotazníkového šetření a navrhuje možná zlepšení a nové přístupy k řešení ropné nouze.

KLÍČOVÁ SLOVA

* ropa * ropná nouze * bezpečnost * regulace * opatření * energetika * plány

ANNOTATION

The aim of this thesis is to clarify the issue of regulatory measures, analyze their effectiveness and assess the willingness of citizens in the Czech Republic to adopt these measures. The second objective is to propose possible improvements and new approaches to addressing an oil emergency. The first part of the thesis deals with oil security, oil imports to the Czech Republic and possible consequences of disruption of oil supplies and petroleum products to the country. The subsequent part delves into regulatory measures, their announcement and function. Through an exploration of historical precedents and international experiences with oil crises, the study evaluates how the Czech Republic could improve its preparedness and response to oil emergencies. Furthermore, the thesis deals with the solution of the oil emergency at the regional level and the announcement of regulatory measures, especially the rationing system. In the final section, the study uses survey data to analyze regulatory measures and proposes possible improvements and innovative strategies for managing oil crises in the future.

KEYWORDS

* oil * oil emergency * safety * regulation * measures * energy * plans

OBSAH

ÚVOD	6
1. RELEVANTNÍ POJMY	8
2. ROPNÁ BEZPEČNOST	12
2.1. Postavení ropné bezpečnosti v systému bezpečnosti ČR	12
2.2. Státní energetická koncepce	14
2.3. Systém dodávek ropy a energetická bezpečnost	16
2.3.1. Zdroje ropy na území ČR	17
2.3.2. Dovoz ropy do ČR	18
2.3.3. Výpadek dovozu ropy z Ruska	19
2.4. Multidisciplinární pohled na následky narušení dodávek ropy a ropných produktů ...	21
3. REGULAČNÍ OPATŘENÍ	24
3.1. Způsob plnění regulačních opatření	26
3.2. Práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vyhlášení regulačních opatření ..	27
3.3. Vliv regulačních opatření	28
4. HISTORICKÝ EXKURZ VYUŽITÍ REGULAČNÍCH OPATŘENÍ	29
4.1. Zkušenosti ze zahraničí	31
4.2. Vliv koronavirové pandemie	35
5. STAV ROPNÉ NOUZE	39
5.1. Typový plán	40
5.2. Nouzové zásoby ropy	42
5.3. Působnost a role orgánů za stavu ropné nouze	44
5.4. Související mimořádné situace	46
6. PŘÍPADOVÁ STUDIE – ROPNÁ NOUZE V ŘEŠENÍ KRAJE	48
6.1. Orgány kraje	49
6.2. Aplikace regulačních opatření	51
6.3. Vyhodnocení případové studie	56
7. ANALÝZA REGULAČNÍCH OPATŘENÍ	58
8. NÁVRH ZMĚN A OPATŘENÍ	63
ZÁVĚR	67
Seznam použité literatury	69
Seznam zkratk	74
Seznam obrázků a příloh	75

ÚVOD

Ropa je jednou z nejdůležitějších surovin moderního světa. Je na ni vázána doprava, energetika, chemický průmysl, ale hlavně i ekonomika a energetická politika. V České republice se sice nachází zdroje ropy, avšak pro průměrnou spotřebu státu jsou nedostačující. Důsledkem toho se Česká republika spoléhá na dovoz ropy z jiných zemí. Historicky byl hlavní přepravní cestou pro Česko ropovod Družba. Ovšem nedávná událost jako je válka na Ukrajině, vedla Česko k postupnému odstoupení od ruské ropy a hledání alternativního primárního zdroje. Vzhledem k dynamickému vývoji událostí byly informace v této práci průběžně aktualizovány.

S cílem zajistit určitou stabilitu a připravenost státu na nedostatek ropy je klíčovým prvkem ropná bezpečnost. Zásadní částí ropné bezpečnosti jsou právě regulační opatření a připravenost státu čelit nedostatku této důležité suroviny. V historii se Česko s použitím regulačních opatření příliš nesesetkalo, nicméně může využít zahraniční zkušenosti. Účelem regulačních opatření je snížení spotřeby ropy a ropných produktů, dokud nebude opět k dispozici dostatek pro běžné fungování státu. Ovšem klíčovou otázkou zůstává, zda jsou tato regulační opatření aplikovatelná a efektivní v moderní společnosti.

Stanoveným cílem této práce je vymezit význam ropné bezpečnosti, regulačních opatření, definovat jejich působnost, použití a na základě analýzy zjistit efektivnost jednotlivých opatření. Dále pak navrhnout vlastní návrhy a opatření ke zlepšení připravenosti státu a obyvatel na ropnou nouzi.

V počáteční fázi práce byly stanoveny dvě hypotézy:

První hypotéza (H1) – Pokud dojde k přerušení příjmu ruské ropy, Česká republika bude čelit velkému nedostatku ropy a ropných produktů a bude třeba vyhlášení stavu ropné nouze.

Druhá hypotéza (H2) – Více než polovina respondentů nebude ochotna omezit používání svých vozidel.

V závěru práce bude provedeno vyhodnocení hypotéz, na základě prostudovaných podkladů a zjištěných informací budou hypotézy buď potvrzeny nebo vyvráceny.

V reakci na zadání je tato diplomová práce v teoretické části zaměřena na ropnou bezpečnost a její postavení v systému bezpečnosti ČR, definuje základní regulační opatření a pojednává o okolnostech jejich vyhlášení. Součástí je také historický exkurz do historie využití regulačních opatření a zkušenosti ze zahraničí. V neposlední řadě také stav ropné nouze, jeho rizika, následky a průběh řešení.

Praktická část je věnována průzkumu řešení stavu ropné noze na úrovni kraje za pomoci investigativního šetření a spoluprací s odborníkem. Následně dotazníkovým šetřením provedena analýza regulačních opatření se zaměřením na veřejnost a její ochotu se opatřeními řídit. V poslední kapitole diplomové práce lze nalézt vlastní podněty, návrhy a možná řešení zjištěných nedostatků. V závěru bude provedeno vyhodnocení stanovených hypotéz.

Mezi použité metody této práce patří explanace, analýza, dotazníkové šetření.

1. RELEVANTNÍ POJMY

Oblast krizového řízení využívá mnoho specializovaných termínů a výrazů. Pro sjednocení definic, jednodušší orientaci v pojmech a korektnější komunikaci mezi státní správou, veřejnou správou a prvky státní správy navzájem. Za tímto účelem byl podle usnesení Bezpečnostní rady státu zpracován Terminologický slovník z oblasti krizového řízení a obrany státu. Na vypracování se podílelo nejen Ministerstvo vnitra ale i další ústřední správní úřady, které byly osloveny podle příslušné kompetence. Pro tuto diplomovou práci jsou důležité pojmy, které jsou konzistentní s Terminologickým slovníkem Ministerstva vnitra¹:

Krizové řízení

Souhrn řídicích činností orgánů krizového řízení zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik a plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s přípravou na krizové situace a jejich řešením, nebo s ochranou kritické infrastruktury.

Mimořádná událost

Škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činnostmi člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.²

Mimořádná situace

Situace vzniklá v určitém prostředí v důsledku hrozby vzniku nebo důsledku působení mimořádné události, která je řešena obvyklým způsobem složkami integrovaného záchranného systému, bezpečnostního systému, systému ochrany ekonomiky, obrany apod. a příslušnými orgány za použití jejich běžných oprávnění, postupů a na úrovni běžné spolupráce bez vyhlášení krizových stavů.

¹ Ministerstvo vnitra ČR. Terminologický slovník: pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu [online]. In: . Praha, 2016 [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/terminologicky-slovník-mv-verze-ke-stazeni.aspx>.

² ČESKÁ REPUBLIKA. zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: Zákony pro lidi.cz [online]. [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239#f2059301>

Krizová situace

Mimořádná událost podle zákona o integrovaném záchranném systému, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu.

Krizový stav

Stav, který vyhláší hejtman kraje nebo primátor hl. m. Prahy (stav nebezpečí), vláda ČR, popř. předseda Vlády ČR (nouzový stav) nebo Parlament ČR (stav ohrožení státu a válečný stav) v případě hrozby nebo vzniku krizové situace a v přímé závislosti na jejím charakteru a rozsahu.

Bezpečnost

Stav, kdy je systém schopen odolávat známým a předvídatelným (i nenadálým) vnějším a vnitřním hrozbám, které mohou negativně působit proti jednotlivým prvkům (případně celému systému) tak, aby byla zachována struktura systému, jeho stabilita, spolehlivost a chování v souladu s cílovostí. Je to tedy míra stability systému a jeho primární a sekundární adaptace.

Pro vymezení bezpečnosti na podmínky státu je obsah pojmu uveden v ústavním zákoně č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. V tomto případě se jedná o pojem bezpečnost státu.

Energetická bezpečnost

Mezinárodní energetická agentura (IEA) pojem energetické bezpečnosti popisuje jako „přístup k dostatečnému množství spolehlivé energie za přijatelnou cenu a s ohledem na životní prostředí“. „V širším pojetí surovinové a energetické bezpečnosti jde o zajištění přístupu k dostatečnému množství surovin a energie, přičemž tento přístup je podmíněn na zdrojové straně diverzifikací zdrojů, zdrojových teritorií a diverzifikací přepravních cest a na straně výroby a spotřeby zajištěním spolehlivé, kapacitně dostatečné a přiměřeně zálohované technické infrastruktury včetně kvalifikované obsluhy a zásob strategických komodit s cílem eliminovat krizové stavy a zajistit plynulý rozvoj státu.“³

³ Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Východiska ke koncepci surovinové a energetické bezpečnosti České republiky*. [online]. In.: s. 3 [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/44988/50560/583032/priloha001.pdf>

Ropná bezpečnost

Souhrn zásad, opatření a způsobů vytváření, udržování a použití nouzových strategických zásob ropy a ropných produktů, určených pro zmírnění nebo překonání stavů nouze vzniklých z jejich nedostatku a připravených postupů a opatření pro řešení takových stavů nouze.

Hmotné rezervy

Vybrané základní suroviny, materiály, polotovary a výrobky určené pro zajištění obranyschopnosti a obrany státu, pro odstraňování následků krizových situací a pro ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu.

Nouzové zásoby ropy a ropných produktů

Část státních hmotných rezerv vytvářená a udržovaná Správou státních hmotných rezerv v množství průměrné spotřeby za dané období vymezeném počtem dní a ve skladbě stanovenými zákonem, určená pro regulovanou spotřebu v době stavu ropné nouze vzniklého z nedostatku ropy a ropných produktů.

Diverzifikace

Rozčlenění rizika do dílčích subkategorií. Například zajištění více zdrojových dodavatelů pro případ výpadku jednoho. Důsledkem je snížení rizika celkového výpadku suroviny.

Dle zákona č. 189/1999 Sb. o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů⁴:

Stav ropné nouze

Nedostatek ropy a ropných produktů, který by měl za následek poruchy v zásobování na domácím trhu a nepříznivé následky z toho plynoucí by nebylo možné odstranit nebo jim zamezit bez přijetí opatření podle tohoto zákona.

⁴ ČESKÁ REPUBLIKA. zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy). In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-189#f5038801>

Čistý dovoz ropy

Celkové množství dovezené ropy a ropných produktů do ČR snižené o celkové množství vyvezené ropy a ropných produktů z ČR.

Referenční rok

Kalendářní rok předcházejícího roku, k němuž se vztahují údaje o domácí spotřebě nebo o čistém dovozu používané při výpočtu minimální úrovně nouzových zásob, které mají být drženy, nebo při výpočtu úrovně nouzových zásob skutečně držených v určitém okamžiku.

Domácí spotřeba

Celkové množství ropy a ropných produktů spotřebované v rámci ČR pro energetické i neenergetické účely.

2. ROPNÁ BEZPEČNOST

Ropa a ropné produkty jsou lidstvem využívány již od dob starověku, a to k nejrůznějším účelům: chemická surovina, pojivo ve stavebnictví, či palivo. V dnešní době je primárně využívána jako energetická surovina. Jedná se o jednu z nejdůležitějších složek surovinové politiky, také nazývanou jako palivo a mazivo moderní ekonomiky, na níž je dále vázána doprava, energetika, chemický průmysl a další odvětví. Toto využití sebou nese určitá bezpečnostní rizika, která je třeba upravovat za pomoci energetické politiky.

Nedílnou součástí energetické politiky a komplexního zajišťování energetické bezpečnosti je i surovinová politika, která je obvykle chápána jako souhrn všech aktivit, kterými stát ovlivňuje vyhledávání a využívání tuzemských zdrojů surovin. Surovinová politika je delikátním souborem opatření; na jedné straně musí zajistit dostatek klíčových zdrojů pro chod ekonomiky, na druhé straně však musí tyto zdroje zajišťovat se zřetelem k veřejným zájmům a k ochraně přírodních, kulturních a krajinných hodnot.⁵

Dle terminologického slovníku můžeme ropnou bezpečnost chápat jako: „souhrn zásad, opatření a způsobu vytváření, udržování a použití nouzových strategických zásob ropy a ropných produktů, určených pro zmírnění nebo překonání stavů nouze vzniklých z jejich nedostatků a připravených postupů a opatření pro řešení takových stavů nouze.“⁶

2.1. Postavení ropné bezpečnosti v systému bezpečnosti ČR

Bezpečnost jako taková je velice významným prvkem pro fungování státu. Dle zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů je zakotvena základní povinnost státu; zajištění svrchovanosti a územní celistvosti ČR, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot. S ropnou bezpečností se pojí i bezpečnost ekonomická, a tedy i chod daného státu. „V rámci bezpečnosti ČR (která je založena na vnitřní a

⁵ HRUBÝ, Zdeněk a Libor LUKÁŠEK. *Energetická bezpečnost České republiky*. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2015, s.11. ISBN 978-80-246-2974-2.

⁶ Ministerstvo vnitra ČR. *Terminologický slovník: pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu*. In.:2016.[online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-aplanovani-obrany-statu.aspx>

vnější bezpečnosti) je důležitá bezpečnost ekonomická, bez ní by nebyla bezpečnost České republiky plnohodnotná.“⁷

Česká republika využívá velkou část ropy a ropných produktů dovezených ze zahraničí. Je tedy zcela závislá na dovozu z druhých zemí světa. (více viz kapitola 2.3.1. Zdroje ropy na území ČR). Přerušeni těchto dodávek znamená hrozbu pro chod celého státu. Tato hrozba byla zakotvena v bezpečnostní strategii ČR z roku 2015 – přerušeni dodávek strategických surovin. S příchodem nové bezpečnostní strategie ČR z roku 2023 je surovinová bezpečnost zakotvena v kapitole II. Východiska bezpečnostní politiky České republiky, zejména pak v odstavci 14. této kapitoly:

„Bezpečnostní systém musí reagovat na všechny typy hrozeb a kvalita jeho odezvy je podmíněna neustálým rozvojem schopností jednotlivých částí. Nezbytným předpokladem bezpečnosti a obranyschopnosti České republiky je ekonomicky silný, technologicky vyspělý a inovativní průmysl, zapojený do diverzifikované mezinárodní spolupráce se spolehlivými partnery, který disponuje dostatečnými výrobními kapacitami a schopnostmi, jakož i přístupem k surovinám a technologiím, aby dokázal zásobovat organizace klíčové pro zajišťování obrany a bezpečnosti v míru, krizi i konfliktu.“⁸

„Nová“ bezpečnostní strategie také jako jeden z bezpečnostních zájmů uvádí: „diverzifikované, spolehlivé a dostupné dodávky nerostných surovin, jaderného paliva i dalších vstupů pro kritickou infrastrukturu i průmyslovou výrobu a adekvátní úroveň strategických rezerv“.⁹ Jako hrozbu či zdroj nestability pro ČR shledává ohrožení zásobování surovinami z důvodu změny klimatu a zhoršování životního prostředí stejně jako ohrožením státními i nestátními aktéry.

⁷ HARAŽIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Ekonomika při řešení krizových situací: vybrané kapitoly*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-322-2.

⁸ VLÁDA ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2023* [online]. In.: s. 7 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Bezpecnostni_strategie_Ceske_republiky_2023.pdf

⁹ VLÁDA ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2023* [online]. In.: s. 9 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Bezpecnostni_strategie_Ceske_republiky_2023.pdf

Surovinová bezpečnost je také zásadní v kapitole V. Strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR: „Prosazování bezpečnostních zájmů České republiky může vyžadovat silnější zapojení státu do trhu a hospodářské soutěže. Cílem může být zejména zajištění bezpečnosti v kybernetickém prostoru, energetice, včetně zajištění dodávek surovin a jiných sektorů, které jsou strategické pro bezpečnost státu, jeho ekonomiky a občanů. Z hlediska posílení funkčnosti bezpečnostního systému je klíčové, aby věcně příslušná ministerstva vykonávala akcionářská práva u státem vlastněných strategických společností s důrazem na oblast energetiky, paliv i podpory exportu a obchodních vztahů.“¹⁰

Dle bezpečnostní strategie ČR 2023 je důležitou součástí surovinové bezpečnosti spolupráce mezi členskými státy NATO, EU a dalšími spojenci.

Pro zajištění bezpečnosti i v době nedostatku ropy a ropných produktů, vytváří stát zásoby strategických komodit, které lze využít k potřebným účelům. Tyto zásoby mohou být například využity jednotkami IZS pro nepřetržité fungování ve službách veřejnosti, a tedy zajištění bezpečnosti občanů ČR.

2.2. Státní energetická koncepce

Státní energetická koncepce (SEK) je strategickým dokumentem vyjadřujícím cíle státu v nakládání s energií, v souladu se zásadami trvale udržitelného rozvoje, zajištěním bezpečnosti dodávek energie, konkurenceschopnosti hospodářství a sociální přijatelnosti pro obyvatelstvo. Je zastřešujícím dokumentem pro českou energetiku s jasně artikulovanými prioritami a strategickými záměry státu v tomto sektoru a má poskytovat investorům, občanům a státní správě stabilitu v dlouhodobém měřítku. SEK je přijímán na období 25 let.¹¹

¹⁰ VLÁDA ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2023* [online]. In.: s. 18 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Bezpecnostni_strategie_Ceske_republiky_2023.pdf

¹¹ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Strategické dokumenty – státní energetická koncepce* [online]. 2016 [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://www.mpo-efekt.cz/cz/energeticka-ucinnost-v-praxi/legislativa-a-strategicke-dokumenty>

Nyní stále aktuální SEK byla chválena usnesením vlády ČR 18. května 2015 na následujících 25 let, tedy do roku 2040. Původní SEK z roku 2004 již neodpovídala podmínkám, které v ČR nastaly v návaznosti na události posledních 10-ti let; Vstup ČR do Evropské unie, liberalizace energetických trhů, dynamický vývoj energetické politiky v ostatních evropských státech, nedostatečnou generační obnovu energetických a technických odborníků.¹² Podobně jako v roce 2015 byla třeba aktualizace kvůli stále se měnícímu prostředí novým technologiím a událostem, i v roce 2023 vláda ČR schválila *Východiska aktualizace Státní energetické koncepce ČR* a v rámci Programového prohlášení vlády se zavázala, že do konce roku 2023 bude připravena aktualizace SEK ČR. V nové aktualizaci se bude muset zohlednit řada změn, které se od roku 2015 udály, stejně tak vývoj a dostupnost nových technologií a bude třeba je reflektovat.

Podle ministerstva průmyslu a obchodu SEK 2015 nezohledňuje současnou geopolitickou situaci, která je charakterizována především válkou na Ukrajině, a pomalu také reaguje na aktuální trendy. Nová koncepce zároveň naváže na závazky ČR vůči Evropské unii, jako je například dosažení emisní neutrality do roku 2050.¹³

Základním východiskem SEK jsou tzv. vrcholové strategické cíle. Těmito vrcholovými strategickými cíli připravované energetické koncepce jsou:

- i) bezpečnost dodávek;
- ii) konkurenceschopnost a sociální přijatelnost;
- iii) udržitelné nakládání s energiemi;
- iv) udržitelný environmentální rozvoj.¹⁴

¹² Ministerstvo průmyslu a obchodu, odbor 32400. *Státní energetická koncepce* [online]. In: [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/statni-energeticka-politika/statni-energeticka-koncepce--223620>

¹³ ČTK. Vláda schválila teze energetické koncepce, dostane ji do konce roku [online]. In: [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/energetika-v-cr/vlada-schvalila-teze-energeticke-koncepce-dostane-ji-do-konce-roku>

¹⁴ Ministerstvo průmyslu a obchodu, odbor 41400. *Východiska aktualizace Státní energetické koncepce ČR a souvisejících strategických dokumentů* [online]. In: [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/strategie-a-koncepcni-dokumenty/vychodiska-aktualizace-statni-energeticke-koncepce-cr-a-souvisejicich-strategicky-dokumentu--273672/>

Na základě těchto východisek měla být v průběhu roku 2023 ucelená aktualizace Státní energetické koncepce ČR, tak aby bylo možné ji do konce roku 2023 předložit vládě ČR ke schválení.¹⁵

Ke dni 26.2.2024 je aktualizace SEK již předložena Ministerstvem průmyslu a obchodu do meziresortního řízení. Podle slov ministra průmyslu a obchodu Jozefa Síkela: „*Jejím cílem je zajistit pro občany a podniky dostatek energií a zároveň vyrovnat se s výzvou v podobě klimatických závazků a dekarbonizace energetiky.*“¹⁶ Proces odevzdání koncepce, který měl být hotov do konce roku 2023 byl zpožděn z důvodu vypořádání podmínek Evropské komise k Vnitrostátnímu klimaticko-energetickému plánu, jenž bylo součástí přípravy SEK. „Základem proměny energetiky dle nové SEK je výrazný rozvoj výroby z obnovitelných zdrojů energie a přechodný mírný růst využívání plynu s postupným útlumem výroby z uhlí, ropy atd...“¹⁶

2.3. Systém dodávek ropy a energetická bezpečnost

V typovém plánu „Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu“, se můžeme dočíst, že ropa a ropné produkty představují přibližně 20 % energetického mixu ČR. Jde o druhý největší primární zdroj energie hned po uhlí. Převážná část ropy, přibližně 70 %, je využívána v dopravě, a to především silniční. Velký podíl ropy (přibližně 7 mil. Tun), který je pro ČR potřeba se dováží ze zahraničí. Jsou tedy v České republice nějaké zdroje ropy? Odkud a jak se dováží ropa ze zahraničí?

¹⁵ Ministerstvo průmyslu a obchodu, odbor 41400. *Východiska aktualizace Státní energetické koncepce ČR a souvisejících strategických dokumentů* [online]. In.: [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/strategie-a-koncepcni-dokumenty/vychodiska-aktualizace-statni-energeticke-koncepce-cr-a-souvisejicich-strategickych-dokumentu--273672/>

¹⁶ Ministerstvo průmyslu a obchodu, Odbor komunikace. *Aktualizace Státní energetické koncepce (SEK)* [online]. In.: [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/aktualizace-statni-energeticke-koncepce-sek--279668/>

2.3.1. Zdroje ropy na území ČR

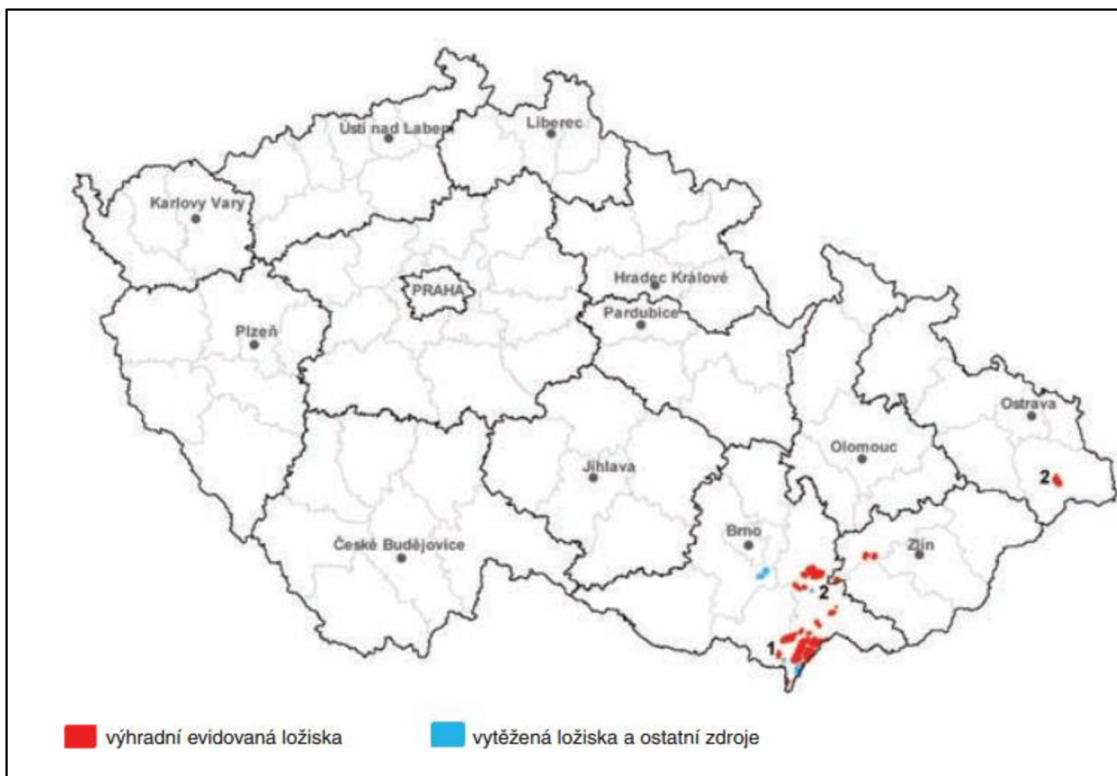
Jak již bylo zmíněno, velká část ropy užívané v ČR se dováží ze zahraničí. Ačkoliv je Česká energetika na dovozu z druhých zemí světa závislá, je ropa těžena i na území ČR. Domácí produkce činí pouze 3% celkové spotřeby.

Těžbu ropy a zemního plynu nelze oddělit, neboť ložiska obou surovin jsou úzce svázána. K prvním experimentálním vrtům došlo v roce 1900 v oblasti Hodonínska. Česká ložiska nabyla na významu během 2. světové války, kdy bylo k nalezení na jižní Moravě více než 1200 vrtů. Po válce v roce 1946 došlo ke sloučení všech vrtů pod Československé naftové závody, které se posléze rozdělily na Moravské naftové doly a Slovenské doly.¹⁷

Po roce 1989 se těžba ropy a zemního plynu ještě zvýšila a střídavě pokrývala domácí produkce i přes 10 % domácí spotřeby. Před revolucí se produkce pohybovala okolo 50 tisíc tun, oproti tomu se produkce v České republice okolo roku 2000 pohybovala až okolo 300 tisíc tun. V současnosti pokrývá tuzemská těžba méně než 10 % domácí poptávky. U zásob ropy můžeme pozorovat klesající trend.¹⁷

Většina nalezišť se nachází na jižní, zčásti také na severní, Moravě– a to v oblastech jako Karpatská předhlubeň, Vídeňská pánev a Český masiv (viz. Obrázek č. 1). Právě ve Vídeňské pánvi je v současnosti nejvíce ložisek a současných potencionálních zásob. Naopak vytěžená ložiska, jako například Dolní Dunajovice nebo Štramberk, se dnes využívají jako podzemní zásobníky plynu. Současná těžba ropy a zemního plynu se na našem území pohybuje okolo tisíc barelů za rok. Což je pouze zlomek celosvětové produkce, která dosahuje přibližně 250 milionů barelů za rok.¹⁷

¹⁷ EPET. *Jak se těží ropa a zemní plyn na území ČR: Omezené zásoby i dlouhá tradice* [online]. In.: 2019 [cit. 2023-10-26]. Dostupné z: <https://www.epet.cz/jak-se-tezi-ropa-a-zemni-plyn-na-uzemi-cr-omezene-zasoby-i-dlouha-tradice/>

Obrázek 1 - Evidovaná ložiska ropy na území ČR (Zdroj: O Energetice.cz)

2.3.2. Dovoz ropy do ČR

Vedení ropovodů na území ČR do jisté míry předurčuje ekonomickou závislost na jiných zemích. Proto je strategicky výhodné využití dvou různých cest – ropovod Družba a ropovod IKL. “Z Ruska na naše území každoročně doputuje 5 miliónů tun ropy a 6 miliard kubických metrů zemního plynu, což pokrývá většinu české spotřeby těchto fosilních paliv.”¹⁸

Základní přepravní cestou pro Českou republiku je ropovod Družba. Začíná v jihovýchodní části Ruska a v Bělorusku se rozděluje do dvou větví. První z nich vede do Polska s Německem a druhá rozvádí ropu na Ukrajinu, do Maďarska, Slovenska a České republiky. Další přepravní cestou se roku 1995 stal, díky strategickému rozhodnutí vlády, ropovod IKL (Ingolstadt – Kralupy – Litvínov).

Jediným přepravcem ropy do České republiky je společnost MERO ČR, a.s., která vznikla roku 1994 fúzí společností Petrotrans, a.s. a MERO IKL, a.s.

¹⁸ EPET. *Odkud k nám proudí fosilní paliva: Znáte ropovody a plynovody v ČR?* [online]. In.: 2019 [cit. 2023-10-26] Dostupné z: <https://www.epet.cz/odkud-k-nam-proudi-fosilni-paliva-znate-ropovody-a-plynovody-v-cr/>

Spojením těchto subjektů došlo k začlenění provozu ropovodu Družba a výstavby ropovodu IKL do jednoho celku. Zároveň byl učiněn základní krok k vybudování silné společnosti strategického významu, která bude schopna nejen zabezpečovat přepravu ropy pro rafinérie v České republice dvěma na sobě nezávislými přepravními cestami (a tím eliminovat či alespoň zmírnit riziko nedostatku dodávek ropy z politicky nestabilního prostředí Ruské federace, Běloruska a Ukrajiny), ale i zajišťovat skladování (ochraňování nouzových zásob ropy pro ČR).¹⁹

Ropovod Družba i IKL končí svou trasu v Centrálním tankovišti ropy Nelahozeves (CTR), to se nachází severně od obce Nelahozeves, v blízkosti Kralup nad Vltavou. CTR slouží jako dočasný mezisklad ropy z ropovodů a míchání různých druhů ropy. Dále plní svou důležitou úlohu jako sklad nouzových zásob ropy pro ČR, které by pokryly naši spotřebu v případě nečekané události či přírodní katastrofy. (více v kapitole 5.2. Nouzové zásoby ropy)

2.3.3. Výpadek dovozu ropy z Ruska

V roce 2022 se do ČR dovezla ropa v celkovém množství 7 424,8 tis. tun, což představuje nárůst o 8,5 % v porovnání s rokem 2021. Z tohoto množství bylo 56% ropy dovezeno z Ruska.²⁰ Pokud by byl transport ropy z Ruska přerušen, ČR by přišla o více jak polovinu této strategické suroviny. Kde by tedy Česká republika mohla získat náhradu? Státy, které mají moře jsou na tom podstatně lépe, neboť mohou využít přepravu tankery z jiných ropných destinací. ČR má k dispozici dva ropovody, a to právě Družbu a IKL. Polemizuje se o využití ropovodu TAL, který nyní propojuje přístav v Italském Terstu se střeoevropskými zeměmi, jako je Rakousko a Německo, přesněji německý Ingolstadt, odkud, jak již víme z předchozích kapitol, vede ropovod IKL do ČR.

Momentální politická situace mezi Ukrajinou a Ruskem (válka na Ukrajině) představuje mimo jiné hrozbu pro vývoz strategických surovin. „Jak uvádí Versailleské prohlášení z března 2022, vedoucí představitelé 27 členských států EU se dohodli, že co nejdříve postupně ukončí závislost EU na ruských fosilních

¹⁹ HRUBÝ, Zdeněk a Libor LUKÁŠEK. *Energetická bezpečnost České republiky*. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2015, s.11. ISBN 978-80-246-2974-2.

²⁰ Ministerstvo průmyslu a obchodu, odbor 41400. *Statistika dovozu ropy do ČR 2012—2022* [online]. In.: [cit. 2023-09-18]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/cz/energetika/statistika/ropa-ropne-produkty/statistika-dovozu-ropy-do-cr-2012_2022--274594/

palivech. Ve dnech 30. a 31. května 2022 se Evropská rada dohodla na tom, že do konce roku 2022 bude zakázáno téměř 90 % veškerého dovozu ruské ropy – s dočasnou výjimkou pro surovou ropu dodávanou ropovodem.

S přihlédnutím k různým energetickým mixům, podmínkám a okolnostem v jednotlivých členských státech EU vyzvali vedoucí představitelé zemí EU k:

- další diverzifikaci zdrojů a tras dodávek energií,
- urychlení zavádění obnovitelných zdrojů energie,
- dalšímu zlepšování energetické účinnosti,
- zlepšení propojení plynárenských a elektroenergetických soustav.²¹

Dne 5. února 2023 vešly zákazy EU ohledně dovozu z Ruska v platnost a dochází k postupnému nahrazování dovozu nafty do Evropy z Ruska dovozem z jiných míst: z Blízkého východu, Spojených států, Indie nebo Číny. Tyto změny mají dopad na ceny paliv, vzhledem k rozdílným, a tedy cenově náročnějším typům dopravy. Právě to spouští řetězec zdražování; výrobci potřebují materiál na výrobu – dovoz stojí více, výrobní proces je také cenově náročnější vzhledem ke zvýšeným cenám energií a distribuce konečného produktu. Následkem je pak zvyšování cen produktů, potravin a dalšího a v závěru i růst inflace.

Bezpečnostní strategie ČR 2023 na situaci nepřímo reaguje například odstavcem č. 73: „Česko usiluje o zajištění bezpečných a dostupných dodávek zemního plynu, ropy a ropných produktů i jiných relevantních komodit od spolehlivých a bezpečných dodavatelů, diverzifikaci zásobovacích tras a efektivní budování skladovacích kapacit a nouzových zásob energetických surovin. Podpoří vytváření vlastních zásob ke zvládnutí krizových situací u obyvatelstva a soukromých subjektů. Energetický sektor je jedním z klíčových sektorů pro fungování ekonomiky. Je nutná diverzifikace tras i dodavatelů a také zajištění chodu klíčové infrastruktury. Je třeba předcházet situaci, kdy dominantní dodavatel, i při zachování fyzické bezpečnosti dodávek, může skokově navýšit

²¹ EVROPSKÁ RADA. *Dopad invaze Ruska na Ukrajinu na trhy: reakce EU* [online]. In.: [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>

ceny důležitých energetických komodit a tím přímo ovlivnit chod ekonomiky a vývoj hlavních makroekonomických veličin, mimo jiné inflace.“²²

Přímou reakci na situaci můžeme v bezpečnostní strategii nalézt v odstavci 109 a 110.²³ Který uvádí že zásadním ekonomicko-bezpečnostním zájmem je diversifikace a snižování závislosti v oblasti strategických dodávek. Tomu napomůže i náhrada surovin dovážených z Ruska, ke které vytváří vláda předpoklady nahrazením pomocí ropovodu TAL, případně ropovodu Adria. Strategický význam má také převaha alternativních druhů ropy k sirmé ropě z Ruska v systému státních hmotných rezerv.

2.4. Multidisciplinární pohled na následky narušení dodávek ropy a ropných produktů

Následky narušení dodávek ropy a ropných produktů vycházejí z Analýzy hrozeb pro Českou republiku a jsou součástí Typového plánu²⁴. Dopady nedostatku RRP se neprojeví jen v jedné sféře, nýbrž hned v několika:

Mezinárodní dopady

Na mezinárodní úrovni můžeme mezi dopady řadit zejména: snížení schopnosti státu dostát svým mezinárodním závazkům, nutnost spolupráce mezi členskými zeměmi IEA a EU, zvýšení přeshraničního odběru PH, snížení schopnosti zajištění zásobování PH u mezinárodní letecké a kamionové přepravy. Do této sféry lze zařadit i dopad na politiku ČR z důvodu snížení důvěry v politickou reprezentaci a státním orgánům jako důsledku jejich případných chyb při rozhodování o řešení situace.

²² VLÁDA ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2023* [online]. In.: str. 24 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Bezpecnostni_strategie_Ceske_republiky_2023.pdf

²³ VLÁDA ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2023* [online]. In.: str. 33-34 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Bezpecnostni_strategie_Ceske_republiky_2023.pdf

²⁴ Typového plánu – narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu

Ekonomické dopady

Mezi ekonomické dopady můžeme zařadit například narušení stability vnitřních i vnějších ekonomických vazeb, pokles výrobních a vývozních schopností ekonomiky, pokles příjmů státního rozpočtu či zhoršení salda zahraničního obchodu a platební bilance.

Dopady na kritickou infrastrukturu

Kritická infrastruktura, tedy prvek nebo soubor prvků jehož narušení by mělo závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, zdraví osob nebo ekonomiku státu je, jak už z definice vyplývá, jedním ze základních prvků fungování státu. Pokud by tedy následkem ropné nouze byl některý z prvků narušen, může to mít závažné dopady na stát. Jedním z dopadů na kritickou infrastrukturu může být narušení dodávek energií vyvolané výpadkem energetických zdrojů využívajících spalování ropných produktů, narušení výrobních potravinářských a zemědělských podniků, narušení dodávek základních životních potřeb obyvatelstva, narušení funkčnosti veřejné dopravní sítě a v neposlední řadě i narušení činností nezbytných pro odpovídající fungování společnosti.

Společenské dopady

Ve společenské sféře by mohlo dojít k nárůstu nezaměstnanosti z důvodu narušení mobility obyvatelstva, ale také nezaměstnanosti řidičů, dopravců, obsluhy čerpacích stanic (z důvodu omezení otevírací doby) atd. V souvislosti s vytížením čerpacích stanic by také mohla nastat panika a nevraživost účastníků fronty, která by mohla přerůst až v situaci s násilným charakterem jak mezi jedinci, tak vůči vybavení čerpací stanice.

Myslím, že jedním z dopadů by byl i nárůst kriminality spojený s pohonnými hmotami a ropnými produkty, vzhledem k tomu, že RRP by se v době nouze staly vzácnou a drahou komoditou a určité jedince by mohlo lákat s takovou komoditou začít obchodovat, odcizovat či ji dokonce „podomácku“ začít vyrábět a prodávat produkt nesplňující požadavky na jakost.

Dopady na životní prostředí

Z důvodu nedostatku RRP, jak už bylo předesláno v předchozím odstavci, by mohlo docházet ke krádežím těchto surovin, kdy následkem nedostatku vědomostí o skladování, či nedbalosti by RRP mohly unikat do půdy, spodních vod, a následně je kontaminovat.

Dopady na životy a zdraví osob

Dopady na životy a zdraví osob, jsou při narušení dodávek RRP téměř nulové. K poškození zdraví může dojít např. při haváriích technologických zařízení nebo při narušení veřejného pořádku jako důsledků narušení dodávek RRP. V tomto případě by se mohlo jednat řádově o desítky ohrožených osob.²⁵

²⁵ SSHR. Typový plán – narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu, 2. průběžná aktualizace č.j.: 18083/17, ČR, 14.12. 2017 [online]. In.: [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna-bezpecnost-2/>

3. REGULAČNÍ OPATŘENÍ

Regulační opatření jsou specifickým nástrojem pro zvládnání nedostatku komodit. Regulují užívání právě těch komodit jejichž nedostatek může mít negativní vliv na fungování státu a společnosti. Použitím regulačních opatření dochází ke značnému narušení práv a k ukládání povinností fyzickým i právnickým osobám, avšak za cílem odvrácení negativních dopadů krizové situace či mimořádné události.

Základním zákonem pro regulační opatření při stavu ropné nouze je zákon č. 241/2000 Sb. O hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen HOPKS). Tento zákon v §4 určuje systém hospodářských opatření pro krizové stavy²⁶:

- systém nouzového hospodářství,
- systém hospodářské mobilizace,
- použití státních hmotných rezerv,
- výstavbu a údržbu infrastruktury,
- regulační opatření.

Regulační opatření jsou přijímána vládou, a to pouze na nezbytně nutnou dobu, k jejich zrušení musí tedy dojít nejpozději při zrušení krizových stavů pro jejichž existenci byla přijata. Přijímají se ke snížení spotřeby nedostatkových surovin, výrobků, dodávek služeb, nebo k usměrnění dodávek v souladu s krizovými plány v případech kdy krizová situace nabude takového rozsahu, že běžné prostředky a ekonomické nástroje nejsou dostatečně účinné a ke zvládnutí situace již nepostačují.

²⁶ ČESKÁ REPUBLIKA, zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-241#f2060728>

Regulační opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů

Regulační opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů mají povahu nelegislativní (fakultativní) a legislativní (obligatorní). Obligatorní regulační opatření vyhláší vláda nařízením, z důvodů, pro které byl vyhlášen stav ropné nouze. Návrh na vyhlášení stavu ropné nouze předkládá předseda SSHR vládě, která následně rozhodne o jeho vyhlášení či odvolání formou oznámení v hromadných sdělovacích prostředcích. Tato opatření mohou být vyhlášena jednotlivě nebo společně, v závislosti na rozsahu situace a nutnosti omezení.

Mezi obligatorní regulační opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů dle zákona 189/1999 Sb. O nouzových zásobách ropy, §5²⁷ patří:

- a) omezení maximální rychlosti jízdy motorových vozidel na pozemních komunikacích,
- b) omezení používání některých druhů, kategorií a tříd silničních motorových vozidel v určitých dnech nebo pro určitý druh přepravy,
- c) omezit nebo zakázat ve stanovených dnech používání silničních motorových vozidel se sudými nebo lichými koncovými čísly státních poznávacích značek,
- d) omezení používání drážních motorových vozidel,
- e) omezit obchodní leteckou dopravu, letecké práce a další letecké činnosti,
- f) omezení otevírací doby čerpacích stanic a zakázat prodej pohonných hmot do nádob,
- g) stanovení regulačních opatření pro čerpání zásob ropy a ropných produktů u rozhodujících dodavatelů,
- h) zavedení přidělového systému, nebo
- i) dočasné omezení nebo zákaz vývozu ropy a ropných produktů, s výjimkou přepravy nebo použití podle § 3 odst. 18.

²⁷ ČESKÁ REPUBLIKA, zákon č. 189/1999 Sb. O nouzových zásobách ropy, §3 odst. 18: Jakkoliv bránit přepravě nebo použití nouzových zásob skladovaných na území České republiky pro jiné členské státy Evropské unie se zakazuje

Nelegislativní neboli fakultativní či doporučená opatření²⁸:

- přehodnocení nezbytnosti použití motorového vozidla k jízdě,
- doporučení ke snížení spotřeby PH na základě mediální kampaně,
- uplatňování vhodné techniky jízdy,
- správné huštění pneumatik na vozidle,
- maximální vytěžování vozidel počtem osob,
- zákazy vjezdů do center měst,
- maximální používání telefonické komunikace ke snížení přepravy osob.

3.1. Způsob plnění regulačních opatření

Způsob plnění regulačních opatření se uvádí v operativní části krizového plánu správního úřadu. Uvádí se zde konkrétní opatření, jejich časová posloupnost, popis postupů k jejich realizaci, vymezení odpovědnosti, subjekty, které se budou na realizaci jednotlivých opatření podílet a případné materiálně technické zabezpečení. Postupy musí být zpracovány tak, aby umožnily bezproblémové zavedení potřebných regulačních opatření a jejich efektivní použití.²⁹

V případě narušení dodávek RRP velkého rozsahu zpracovává SSHR návrhy řešení stavu ropné nouze a přijímá související organizační opatření, podle kterých bude ČR postupovat. Poradním orgánem SSHR je Národní organizace pro společný postup za stavu ropné nouze (dále jen „NESO“). NESO monitoruje vývoj situace v oblasti dodávek RRP a následně posuzuje a navrhuje opatření. Předseda SSHR předkládá (na návrh SSHR) vládě ČR opatření k omezení spotřeby RRP, která na jejich základě rozhoduje o způsobu řešení SRN. Vláda přijímá regulační opatření na nezbytně nutnou dobu, v nezbytném rozsahu pro řešení situace a po překonání situace je opět odvolává.

Jestliže jsou zavedena regulační opatření, je třeba kontrola jejich správného plnění, ta je zakotvena v §8 zákona č. 189/1999 Sb. Kontrolu dodržování „opatření

²⁸ SSHR. Typový plán – narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu, 2. průběžná aktualizace č.j.: 18083/17, ČR, 14.12. 2017 [online]. In.: [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna-bezpecnost-2/>

²⁹ SSHR. *Regulační opatření* [online]. [cit. 2023-11-28]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/system-hopks/regulacni-opatreni/>

podle §5 odst. 1 zákona č. 189/1999 Sb.“ (dále jen RO §5). Provádí Policie ČR, drážní úřad, úřad pro civilní letectví, česká obchodní inspekce, celní správa ČR. Státní energetická inspekce kontroluje plnění povinností týkající se ohrožení skladování nouzových zásob. SSHR má na starosti kontrolu kvality a množství nejméně 30 % nouzových zásob uložených u ochraňovatelů, a to nejméně jedenkrát za rok. Zároveň kontroluje přípravu a realizaci RO §5 prováděnou správními úřady, orgány krajů, orgány obcí s rozšířenou působností.

3.2. Práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vyhlášení regulačních opatření

Při vyhlášení stavu ropné nouze, stejně jako při vyhlášení krizového stavu, jsou fyzické osoby a právnické osoby povinny strpět, či plnit určitá opatření vedoucí k překonání situace a zmírnění jejích dopadů. Tyto povinnosti často zasahují do života a práv fyzických a právnických osob.

U fyzických osob se například jedná o omezení rychlosti jízdy, zákaz užití motorového vozidla určité kategorie, omezení otevírací doby čerpacích stanic. V případě těchto omezení, musí fyzická osoba uzpůsobit svůj čas a pohyb (např. vyrazit dříve a snížit rychlost jízdy, zvolit MHD namísto vlastního vozidla), aby opatřením vyhověla. Dle §3 zákona č. 189/1999 se zakazuje jednání, které by mohlo poškodit produktovod, ropovod nebo skladovací zařízení, či poškodit jejich provoz a činnost. V případě porušení výše uvedeného se fyzická osoba dopouští přestupku a může být sankcionována pokutou.

Právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám jsou ukládány povinnosti ve spojitosti s jejich činností v souvislosti s RRP. Přestupku se mohou dopustit, pokud:

- poruší některý ze zákazů uvedených v §3 odst. 4 zákona č. 189/1999 Sb.,
- poruší omezení spotřeby RRP, pokud jakožto dovozce, zpracovatel, skladovatel, ochraňovatel, distributor, nepředá informace o stavu dovozu, vývozu, skladu atd. ropy a ropných produktů Správě státních hmotných rezerv,
- neoprávněně použije nouzové zásoby RRP,

- neodstraní nedostatky zjištěné při kontrole kvality a množství nouzových zásob.

3.3. Vliv regulačních opatření

Ropná nouze by mohla mít nemalé dopady (viz kapitola 1.4. Multidisciplinární pohled na následky narušení dodávek ropy a ropných produktů), které lze snížit za pomoci regulačních opatření. Ovšem i zavedení regulačních opatření má své následky a vliv na různé aspekty.

V první řadě omezení dopravy. Omezení dopravy by mělo dopad na oblasti osobní dopravy, distribuci surovin, či jiný dovoz a vývoz výrobků a služeb, což by vedlo ke snížení dostupnosti těchto komodit. Lidé by museli omezeně používat svá vozidla a přizpůsobit způsob jízdy na nejnižší možnou spotřebu RRP. Dále by tímto omezením množství lidí mohlo přijít o práci. Zejména řidiči či obsluha čerpacích stanic, následkem čehož by vzrostla nezaměstnanost.

K následkům by mohlo dojít také v energetice a narušením dodávek energií vyvolaných výpadkem energetických zdrojů využívající spalování ropných produktů. Na RRP nezávisí jen pohon vozidel v dopravě, ale i chod výrobních linek či zemědělských podniků, které by následkem omezení produkovali menší množství výrobků a služeb.

Použití regulačních opatření může mít své dopady také v ohledu kriminality. Například jedinci, kteří nebudou ochotni uzpůsobit způsob své jízdy motorovým vozidlem, nepřistoupí na přidělový systém, či dokonce budou páchat trestnou činnost v souvislosti se situací ve svůj prospěch.

Regulační opatření i přes řadu negativních následků, které by mohli nastat po jejich vyhlášení mají i pozitivní následek. Omezením dopravy by také došlo ke snížení emisí znečišťujících látek v ovzduší. Mohlo by dojít ke zlepšení smogové situace a celkově zlepšení kvality ovzduší.

4. HISTORICKÝ EXKURZ VYUŽITÍ REGULAČNÍCH OPATŘENÍ

První známky postradatelnosti ropy a ropných produktů se projeví již v 70. letech 20. století. První ropná krize započala arabsko-izraelskou válkou. USA v podpoře pro Izrael a ostatní arabské země v podpoře za Egypt a Sýrii. Po vzájemné shodě se země rozhodli využít „ropné zbraně“ k politicko-vojenskému nátlaku prostřednictvím Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC), ve které měly členskou převahu. Následně došlo ke zvýšení cen ropy o 70 % v arabských zemích, a dále k omezování těžby a uvalení částečného či úplného embarga na vývoz ropy do zemí podporující Izrael. „Toto období nazývané také jako období „ropných šoků“ lze označit za klíčové pro začlenění otázek energetické bezpečnosti do agendy bezpečnostních politik jednotlivých evropských zemí.“³⁰

Tehdejší Československo tato krize příliš nezasáhla. Projevila se pouze vyššími cenami ropy importované ze SSSR. Díky předem stanovenému principu tvorby cen v souvislosti s výměnou zboží se SSSR nebylo navýšení cen tak razantní jako v jiných zemích. Tudíž potřeba zavedení regulačních opatření ke zvládnutí krize odpadla.

V roce 1979 byl v Československu nařízením vlády zaveden letní čas. To by se dalo považovat za jedno z prvních regulačních opatření vzhledem k úmyslu úspory energie a následné úspory ropy a ropných produktů. Toto nařízení vlády následně převzala 1.1.1993 nově vzniklá Česká republika a je doposud v platnosti.

Zároveň se tehdejší předsednictvo vlády ČSSR usnáší na realizaci souboru opatření k snížení mírné spotřeby paliva na výrobu elektřiny (usnesení č. 291/1980) a na programu zajištění potřeby měřicí a regulační techniky pro měření, regulování a hodnocení potřeby paliv a energie na období 7. a 8. pětiletky (usnesení č. 292/1980)³¹, což bylo jasným indikátorem určitých obav z možného stavu ropné nouze v budoucnosti.

³⁰ GARMAŠOV, Valeria. *Energetická bezpečnost v evropské unii*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Policejní akademie české republiky v Praze.

³¹ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. *Společná Česko-slovenská digitální parlamentní knihovna, Federální shromáždění ČSSR 1981–1986* [online]. [cit. 2023-12-04]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0038_04.htm

Následující roky nastaly další ropné krize ve východních zemích, a to v letech 1978 a 1990 což mělo za příčinu nárůst cen ropy. Českou republiko to ovšem nezasáhlo nijak významným způsobem, tudíž regulační opatření nebyla třeba.

Nestabilitu ceny ropy způsobila i hospodářská krize v jihovýchodní Asii, která však vedla k poklesu ceny. Tato situace vyvolala i pokles poptávky po ropě, což donutilo země OPEC zasáhnout stanovením produkčních limitů, aby ceny ropy opět vzrostly.³²

Počátek 21. století je spojen s kolísající cenou této strategické suroviny, a to z nejrůznějších důvodů, od teroristických útoků, konfliktů až po revoluce. Nejvýznamnějším problémem, se kterým se Česká republika potýkala ve 21. století v oblasti ropné bezpečnosti, bylo přerušení dopravy ropy z Ruska přes jižní větev ropovodu Družba v noci z 8.1. na 9.1. v roce 2007. Důvodem byl spor mezi Ruskem a Běloruskem. Nehledě na to, že Česká republika je závislá na dodávkách ropy ze zahraničí, tento krátkodobý výpadek ropy, stejně jako výrazné snížení dodávek ropy z Ruska v následujícím roce, se nestal velkým problémem díky zásobám této suroviny na 102 dny.

Česká republika tedy v případech ropné krize nebyla natolik zasažena a díky přípravě na tyto situace v podobě zásob ropy mohla situace ustát bez větších následků.

V souvislosti s problematikou narušení dodávek RRP velkého rozsahu je nutné upozornit na skutečnost, že s jejím řešením, zejména se zavedením některých opatření k omezení spotřeby RRP, jsou v ČR jen minimální praktické zkušenosti. Přídělový systém podobného rozsahu byl na území dnešní ČR např. naposledy zaveden v období 2. světové války. V zemích západní Evropy byl přídělový systém ve velmi omezené míře zaveden krátkodobě naposledy v 70. letech v období ropné krize.³³

³² Největší mezníky ropné historie. *Roklen24* [online]. 2016 [cit. 2023-12-05]. Dostupné z: <https://roklen24.cz/nejvetsi-mezniky-ropne-historie/>

³³SSHR. Typový plán – narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu, 2. průběžná aktualizace č.j.: 18083/17, ČR, 14.12. 2017 [online]. s.7, In.: [cit. 2023-10-12]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna-bezpecnost-2/>

4.1. Zkušenosti ze zahraničí

Vzhledem ke zkušenostem z historie, jako „ropné šoky“ v 70. letech, rozpad východního bloku, krize sovětských dodávek energetických surovin, skokové zvyšování cen v období války proti terorismu a mnoho dalších, vedly evropské státy k tomu, že za zásadní předpoklad zajištění energetické bezpečnosti považují diverzifikace zdrojů a zdrojových zemí včetně výstavby alternativních transportních tras, posílení a využívání domácích dostupných zdrojů.³⁴

Přestože zkušenosti z historie vytvořili pro země Evropské unie předpoklad zajištění energetické bezpečnosti, některé země mimo EU neuplatnily podobný přístup, nebo došlo ke střetu nepříznivých situací, které přerostli v ropnou nouzi.

V rámci práce byly zvoleny příklady ropné nouze ze Srí Lanky, Laosu a Velké Británie, které jsou blíže popsány v následujícím textu.

Srí Lanka

Největší ekonomická krize za posledních 70. let zasáhla Srí Lanku v létě roku 2022, následkem čehož došlo téměř k úplnému vyčerpání devizových rezerv, nedostatek zdravotnického materiálu, bezprecedentním úrovním inflace a zvýšení cen základních komodit. Podle některých zdrojů za ekonomickou krizí stojí celostátní politika přechodu na organické nebo biologické zemědělství, daňové škrtky či tvorba peněz. Podle jiných se jedná o následek vícero událostí – pandemie Covid-19, velikonoční bombové útoky na Srí Lance v roce 2019, válka na Ukrajině; přičemž následné ekonomické potíže vyústily v protesty proti vládě Srí Lanky za její špatné řízení ekonomiky. Vláda jako prvotní příčinu krize označuje Covid-19 a zároveň prohlásila, že si vlastními silami s touto krizí neporadí.

Ekonomická krize zahrnující silnou inflaci, denní výpadky proudu a nedostatek paliva, domácího plynu a dalšího základního zboží, poškozuje více sektorů než jen ekonomiku. Lidé mají elektřinu k dispozici jen několik hodin denně, což značně ztěžuje například textilní výrobu a práci v potravinářství. Kvůli nedostatku paliva a politickým nepokojům, musely být dokonce téměř na měsíc uzavřeny školy.

³⁴ WAISOVÁ, Šárka. Evropská energetická bezpečnost. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-148-9.

Ostrovní stát se potýkal s kritickým nedostatkem nafty a benzínu³⁵, prvotním řešením bylo využití půjček, slev či darů od druhých zemí a institucí. Půjčka od Světové banky byla využita na nákup léků, Mezinárodní měnový fond také poskytl finance. Do Ruska byly ze Srí Lanky vysláni dva vyjednavací s cílem domluvy výrazné slevy na ruskou ropu. Indie poslala Srí Lance mimořádné dodávky ropy.

I tak byl ovšem nedostatek benzínu a nafty značný. Po několika metodách kontroly front na palivo a řízení omezených zásob paliva, ministr energetiky pro Srí Lanku – Kanchana Wijesekera představil tzv. „National Fuell Pass“ – přidělový systém. Každé vozidlo bylo ověřeno a byl mu přidělen QR kód, který po ověření vozidla zaručil přidělení palivové kvóty na týdenní bázi. Na benzinových stanicích se ovšem tvořili dlouhé fronty a lidé čekali několik hodin, někteří i dní, než vůbec přišli na řadu. Podle zahraničních internetových zpráv několik lidí ve frontách kvůli vyčerpání zemřelo. Po ustoupení prvotního „šoku“ poptávka postupně ubývala a fronty se začaly krátit.

Stát se přes rok 2023 začal pomalu vzpamatovávat díky rozhodnutí Srí Lanského kabinetu o udělení licencí dalším ropným společnostem k prodeji ropy na domácím maloobchodním trhu za nižší cenu. V září roku 2023 dokonce došlo ke zrušení přidělového systému.

Laos

Celým názvem Laoská lidově demokratická republika je vnitrozemský stát nacházející se v jihovýchodní Asii. Již koncem roku 2023 se objevovaly zprávy o možném budoucím nedostatku paliv v Laosu: „Vzhledem k současné situaci čelí společnost PTT Lao Ltd a další distributoři paliv problémům s devizami při nákupu palivových produktů, což je hlavní problém, který by mohl brzy vést k nedostatku paliva.“ (Přeloženo z anglického jazyka).³⁶ Počátkem roku 2024 Lao State Fuel Company uvedla, že dočasné pozastavení výrobních linek klíčových ropných rafinérií v sousedních zemích vedlo ke snížení vývozu paliva. Zprávy uvádějí, že

³⁵ JAKŠ, David. Krize na Šrí Lance se zhoršuje. *IROZHlas* [online]. 2022 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/sri-lanka-ekonomicka-krize-benzin-nafta_2206281701_kth

³⁶ Laotian Times. Fuel Company: Laos Could Face Renewed Fuel Shortages. *The Laotian Times* [online]. 2023 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://laotiantimes.com/2023/09/21/fuel-company-laos-could-face-renewed-fuel-shortages/>

několik čerpacích stanic bylo uzavřeno nebo jim došla nafta. Stanice, které zůstanou v provozu, mohly prodávat palivo za vyšší ceny.³⁷

Laos se již s celostátním nedostatkem ropy potýkal v roce 2022, byl zapříčiněn válkou na Ukrajině a s ní spojenými rostoucími cenami ropy a oslabující místní měnou. Zpočátku čerpací stanice omezovaly své zákazníky na palivo v maximální hodnotě 500 000 kipů (v roce 2022 - přibližně 1000 Kč). V důsledku toho, jak uvedl list *Loation times*, státní dovozci v té době tvrdili, že jsou schopni dovést pouze asi 20 milionů litrů ze 120 milionů litrů paliva, které země potřebuje každý měsíc. Zpráva citovala dopis vydaný maloobchodníkům Lao State Fuel Company, v němž informuje své prodejce, že dosáhla bodu, kdy již „nemůže uspokojovat poptávku svých zákazníků“. Zpráva přišla den poté, co tamní Národní shromáždění přijalo rezoluci o snížení spotřební daně na pohonné hmoty s cílem pokusit se odvrátit palivovou krizi v zemi. Opatření snížilo spotřební daň na naftu z 21 % na 11 %, zatímco spotřební daň na benzin klesne z 31 % na 16 %. Vláda také vyzvala veřejnost, aby se maximálně pokusila omezit spotřebu benzínu tím, že bude používat veřejnou dopravu, spolujízdu nebo méně často cestovat.³⁸

Laos by se údajně s aktuální situací vyrovnal lépe, pokud by nebyl natolik závislý na dovozu z okolních zemí a pokud by po poslední krizi v roce 2022 měl k dispozici potřebné zásoby. Bohužel však situace, ekonomické podmínky a distributoři nebyly dostatečně příznivé, aby vytvoření zásob umožnili. Vláda v Laosu momentální krizi stále řeší, podle internetových zdrojů se snaží zejména jednat s distributory paliv, aby se společně pokusili najít řešení.

Velká Británie

V roce 2021 ve Velké Británii nedošlo k ropné nouzi ve smyslu nedostatku či snížení dovozu, došlo k ochromení čerpacích stanic po celé zemi, (lidé neměli kde sehnat paliva, nebo stáli dlouhé fronty) následkem zásobovací krize. „V zemi nastal kritický nedostatek řidičů, kteří by cisterny s palivem rozváželi do čerpacích

³⁷ Crisis24. Laos: Fuel shortages occurring in Vientiane Capital as of Jan. 24. *Crisis24* [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://crisis24.garda.com/alerts/2024/01/laos-fuel-shortages-occurring-in-vientiane-capital-as-of-jan-24>

³⁸ STRANGIO, Sebastian. Lao Economy Grinding to a Halt as Fuel Crisis Deepens. *The Diplomat* [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2022/05/lao-economy-grinding-to-a-halt-as-fuel-crisis-deepens/>

stanic.³⁹ Dle odhadů chybělo až 100 tisíc řidičů cisteren, kteří musí být k výkonu práce řádně proškoleni. Důvodů absence řidičů bylo více. Kvůli koronavirové pandemii stoupla nezaměstnanost a mnoho lidí zemi opustilo, lockdowny zase vedly k výpadkům proškolení nových řidičů, starší řidiči odcházeli do předčasného důchodu. Dalším důvodem mohl být odchod Velké Británie z Evropské unie, volný pohyb osob a zboží v rámci EU již pro zemi neplatil a řidiči z ciziny, kterým se změnily podmínky pro pobyt odešli.

Vláda jako prozatímní řešení zvolila armádu. Vojáci vycvičení na řídicí vojenských tankerů po potřebnou dobu zastupovali chybějící řidiče cisteren, zatímco se vláda snažila verbovat nové řidiče s urychleným výcvikem, mimo to připravila speciální víza pro zahraniční řidiče. Premiér rovněž vyzval veřejnost, aby netankovala do zásoby. Petrol Retailers Association (Asociace prodejců benzínu) poté začala hlásit dostatek pohonných hmot na více čerpacích stanicích, situace se pomalu vracela k normálnímu stavu dostupnosti pohonných hmot. Vláda ovšem stále počítala s opětovným zhoršením stavu, jako předběžné opatření dala 150 řidičů vojenských tankerů do pohotovosti.

Dalšími příklady ze světa může být například kritický nedostatek benzínu na jihovýchodě Spojených států v roce 2016, způsoben únikem z Colonial Pipeline a následným „panickým nakupováním“. V šesti státech došel benzín úplně, v jiných došlo k navýšení ceny či zastavení služeb, některé z nich vyhlásili stav nouze. Právě vyhlášení stavu nouze umožnilo tankerům pracovat déle a tím byla následně zachována dostupnost benzínu.

Za zmínku stojí také energetická krize v Moldavsku z roku 2022 způsobena válkou na Ukrajině. Odříznutí Moldavska od zdrojů z Ruska i Ukrajiny a následnou krizi pomohla vyřešit pomoc od Evropské Unie, goodwill z Rumunska a bezprostřední kroky Moldavské vlády. Na základě této situace se Moldavsko rozhodlo přejít na alternativní zdroje – Rumuská společnost Hidroelectrica pro dodávky elektřiny a společnost Energocom pro dodávky paliv.

³⁹ KALAČÁK, Filip. PŘEHLEDNĚ o krizi v Británii. Proč se lidé perou o benzin a jak to souvisí s brexitem? *CNN Prima news* [online]. 2021 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/prehledne-o-krizi-v-britanii-proc-se-lide-perou-o-benzin-a-jak-to-souvisi-s-brexitem-34609>

Z předchozího textu vyplývá pro Českou republiku, aby se poučila i ze zkušeností jiných zemí a přijala opatření, kterými by bylo možné předcházet podobným událostem, či zmírňovat následky a časové prodlevy při řešení takové situace. Na základě výše uvedených příkladů jsem navrhla opatření inspirovaná ze zahraničních zkušeností, jež budou podrobněji diskutována v kapitole 8. Návrhy a opatření.

4.2. Vliv koronavirové pandemie

Koronavirová pandemie, která byla poprvé zaznamenána koncem roku 2019 v Číně a do ČR se rozšířila až v březnu roku 2020, měla od svého počátku nemalý dopad na mnoho oblastí; zdravotnictví, ekonomika, školství, podnikatelská sféra, zaměstnanost, socializace a spousta dalších. V souvislosti s RRP se mezi lety 2019 a 2022 odehrávaly dvě významné události pro trh s ropou. Propad mezinárodních cen ropy a pandemie Covid-19. Vlivem rychle se šířící nemoci bylo mnoho zemí nuceno zavést opatření, jako je omezení pohybu lidí – byly uzavírané školy, školky, kanceláře a podniky. Lidé zůstávali častěji doma na „homeoffice“, což přímo způsobilo menší vytížení dopravy a podstatné snížení celosvětové poptávky po ropě.

Pokles na počátku pandemie

V první polovině roku 2020 mezinárodní cena ropy neustále klesala. Pokles je rozdělen do tří fází.⁴⁰ První fází je doba, kdy země OPEC začaly v druhé polovině roku 2019 snižovat těžbu ropy a důsledkem toho na konci roku cena ropy vzrostla. Druhou fází je právě reakce na Covid-19, která začala již koncem ledna roku 2020. Z důvodu zamezení šíření nakažlivé nemoci, se objem silniční dopravy značně snížil, byly zrušeny lety velkých leteckých společností a zasažen globální letecký průmysl. „V důsledku pandemie čínská poptávka po ropě a globální poptávka po leteckém palivu v krátkém období rychle poklesly, což mělo velký dopad na rovnováhu globální nabídky a poptávky po ropě.“⁴⁰ Následná fáze započala 6. března 2020. Sestupný ekonomický tlak způsobený globálním šířením epidemie

⁴⁰ ZHIJIE, Jia, Wen SHIYAN a Boqiang LIN. The effects and reacts of COVID-19 pandemic and international oil price on energy, economy, and environment in China. *PubMed Central* [online]. 2021 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: doi:10.1016/j.apenergy.2021.117612

vedl k prudkému snížení poptávky po ropě. Zároveň „kolapsové“ zasedání OPEC+ k otázce snižování těžby vedlo k výrazné nerovnováze mezi současnou situací a očekáváním nabídky a poptávky po ropě, což vedlo v krátkodobém horizontu k prudkému poklesu cen ropy.⁴¹ Cena ropy začátkem března roku 2020 na světových trzích klesla zhruba o 30 % poté, co Saudská Arábie oznámila, že odběratelům sníží cenu, a naopak výrazně zvýší těžbu. Země tak prý reagovala na krach jednání členů OPEC.

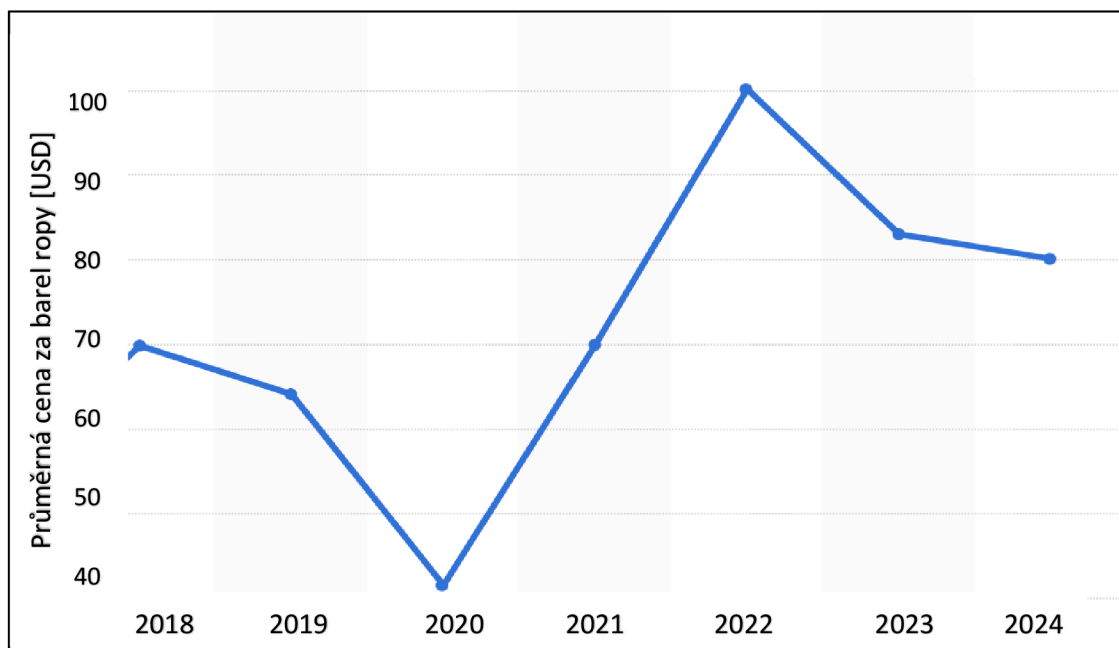
Jak popisuje článek na webu Seznam zprávy: *„Nejdřív z řady důvodů zkrachovala vyjednávání o omezování těžby mezi ropným kartelem OPEC (rozuměno Saúdskou Arábií) a Ruskem. Obě země se rozhodly vrhnout na trh maximum možného, aby si podržely podíl, Saúdové chtěli zvýšit svou denní produkci až na 13 milionů barelů denně z únorových zhruba 10 milionů. Ani Rusové si nebrali servítky a ústy ministra energetiky Alexandra Novaka oznámili, že budou těžit dle libosti. Podobně se zachovali i ostatní těžaři, protože nechtěli dopustit, aby jim levnější zboží z pouště či Sibiře přebralo zákazníky. Výsledkem byl obrovský nadbytek ropy na trhu. A pokud je něčeho moc, cena klesá.“*⁴²

V následujících měsících tedy kvůli nadměrné produkci a nízké poptávce docházelo k nadprodukcí ropy a tím i prudkému poklesu ceny. Za normálních okolností by s nízkou cenou ihned stoupla poptávka, ovšem za doby Covid-19 kdy byl omezen pohyb lidí, nebyly pohonné hmoty až tak potřebnou komoditou. Při takové nadprodukcí jsou k úschově ropy používány zásobníky do doby, než se ceny opět srovnají do normálu. V tomto případě už zásobníky byly skoro plné a ropu tedy nebylo kam dávat. Koncem dubna roku 2020 tak historicky poprvé klesla cena americké ropy WTI pod nulu. Těžaři museli odběratelům platit za odběr barelů.

⁴¹ ZHIJIE, Jia, Wen SHIYAN a Boqiang LIN. The effects and reacts of COVID-19 pandemic and international oil price on energy, economy, and environment in China. *PubMed Central* [online]. 2021 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: doi:10.1016/j.apenergy.2021.117612

⁴² STRNAD, Michal. Noční měra těžařů se naplnila. Proč se ropa prodává za zápornou cenu? *Seznam zprávy* [online]. 2020 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/nocni-mura-tezaru-se-naplnila-proc-se-ropa-prodava-za-zapornou-cenu-101491>

V roce 2022 kdy ubývalo nakažených, se začala rozvolňovat opatření. Rozvolnění vedlo k nárůstu potřeby dopravy, a tedy i pohonných hmot. Zvýšením poptávky a spotřeby opět RRP ubývalo což zapříčinilo růst ceny. Veškeré propady a nárůsty cen ropy mezi lety 2019 a 2022, můžeme sledovat v grafu od společnosti Statista, vyplývajícího ze statistik. (viz Obrázek č. 2)⁴³

Obrázek 2 – Průměrná roční cena ropy OPEC v průběhu let (Zdroj: Statista.com)

Vliv na Českou republiku

Česká republika se v období Covid-19 nepotýkala s tak extrémními výkyvy cen jako tomu bylo například v USA, kdy ze dne na den klesla cena za barel o více než 30 USD. V roce 2020 mohli spotřebitelé v ČR zaznamenat levnější pohonné hmoty a v následujících letech zase nárůst v řádu korun, maximálně desetikorun na litr. Porovnání můžeme přehledně vidět v tabulce. (Viz obrázek č. 3)

⁴³ Average annual OPEC crude oil price from 1960 to 2024 [online]. In: Statista Research Department. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/262858/change-in-opec-crude-oil-prices-since-1960/>

Produkt	Rok	2019	2020	2021	2022	2023
Bezolovnatý benzín Natural 95		31,87	28,20	32,73	41,75	37,90
Bezolovnatý benzín Super plus 98		35,70	32,09	35,96	45,54	41,98
Motorová nafta		31,67	27,99	31,26	43,42	35,73
LPG		14,15	12,59	14,49	18,87	15,78

Obrázek 3 – Ceny pohonných hmot v ČR v průběhu let uvedené v Kč (Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu)

V roce 2022 EU se EU dohodla na úrovni cenového stropu pro surovou ropu, a to ve výši 60 USD za barel. Tato dohoda omezila prudký nárůst cen způsobený tržními podmínkami, vedla i ke stabilizaci světových cen energie a zároveň zmírnila nepříznivé důsledky pro dodávky energie do třetích zemí.⁴⁴

⁴⁴ Tisková zpráva. Ruská ropa: EU se dohodla na úrovni cenového stropu. *Evropská rada a Rada Evropské unie* [online]. 2022 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/12/03/russian-oil-eu-agrees-on-level-of-price-cap/>

5. STAV ROPNÉ NOUZE

Stav vyhlášený nařízením vlády ČR v důsledku nedostatku ropy a ropných produktů v případech kdy průměrný měsíční dovoz ropy a ropných produktů (RRP) do ČR je natolik snížen oproti průměrnému měsíčnímu dovozu v předcházejícím kalendářním roce nebo lze důvodně očekávat takové jeho snížení, že nepříznivé následky z toho plynoucí nelze odstranit bez přijetí regulačních opatření jejich spotřeby a výdeje nouzových zásob.⁴⁵

Hlavním ukazatelem pro vyhlášení či zrušení stavu ropné nouze jsou informace o dovozu, vývozu či zásobách RRP. Na tyto informace se váže tzv. Informační povinnost, která je upravena §7 zákona 189/1999 Sb. O nouzových zásobách ropy:

„V době hrozícího stavu ropné nouze, za stavu ropné nouze jsou dovozci, zpracovatelé, skladovatelé, ochraňovatelé a distributoři ropy a ropných produktů a subjekty, které na území České republiky provádějí dobývání ložisek ropy, povinni předávat Správě státních hmotných rezerv informace o svých dovozech, vývozech a zásobách ropy a ropných produktů, o jejich zpracování a o dobývání ropy, a to na vyžádání Správy státních hmotných rezerv a ve lhůtách v tomto vyžádání stanovených. Tyto informace jsou povinni na vyžádání Správy poskytovat i při cvičeních stavů ropné nouze.“⁴⁶

Následně předseda správy státních hmotných rezerv (SSHR) podá návrh vládě ČR na vyhlášení stavu ropné nouze a jednotlivá opatření. Vláda po přijetí tohoto návrhu, stav ropné nouze vyhlásí a oznamuje jej veřejnosti společně se souvisejícími opatřeními skrze hromadné sdělovací prostředky. Po vyhlášení stavu ropné nouze je nezbytné, aby orgány podílející se na řešení situace přijaly opatření směřující ke zmírnění dopadů či úplnému řešení situace.

⁴⁵ Ministerstvo vnitra ČR. Terminologický slovník: pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu [online]. In: . Praha, 2016 [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/terminologicky-slovník-mv-verze-ke-stazeni.aspx>.

⁴⁶ Česká republika. § 7 odst. 1 zákona č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy) - znění od 1. 1. 2024. In: [Zákony pro lidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-189#p7-1) [online]. [cit. 14. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-189#p7-1>

5.1. Typový plán

Vzhledem k jedinečnosti různých situací spojených s nedostatkem RRP nelze vytvořit plán pro konkrétní scénář, avšak lze využít obecný plán sestavený k řešení konkrétního druhu situace – Typový plán.

Typové plány jsou zpracovány dle metodického pokynu ke zpracování typových plánů, které vydává Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky v návaznosti na úkol stanovený usnesením vlády ze dne 27. dubna 2016 č. 369 k Analýze hrozeb pro Českou republiku.⁴⁷ Tato metodika stanoví nejen strukturu, způsob zpracování, obsahové náležitosti, ale slouží i k zajištění jednotného postupu zpracování typového plánu. Typové plány jsou následně rozpracovány v operativní části krizových plánů na postupy pro řešení konkrétních druhů hrozících krizových situací identifikovaných zpracovatelem krizového plánu v analýze ohrožení.⁴⁸

Typový plán je dokument, kterým příslušné ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad stanoví typové postupy, zásady a opatření pro řešení konkrétního druhu krizové situace identifikovaného v Analýze hrozeb pro Českou republiku jako nebezpečí s nepřijatelným rizikem, pro které lze odůvodněně předpokládat vyhlášení krizového stavu.⁴⁹

Typový plán se skládá ze základní části, operativní části a pomocné části. V základní části nalezneme:

- **Popis krizové situace;** stručná charakteristika, rozsah působení, výčet možných příčin, popis skutečností a indikátorů, že danou situaci již není možné zvládnout běžnými prostředky, výčet možných sekundárních událostí atd.,
- **Následky krizové situace;** výčet a popis možných dopadů KS v závislosti na rozsahu a intenzitě.

⁴⁷ Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. *Metodický pokyn ke zpracování typových plánů*. 2016. s. 1, [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/26093/42393/506566/priloha005.doc>

⁴⁸ plk. Mgr. Bc. Barbora ŠINDLEROVÁ a Ing. Ivan KOLEŇÁK. Metodika ke zpracování typových plánů. *Časopis 112*. 2017, XVI (2/2017). [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xvi-cislo-2-2017.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>

⁴⁹ Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. *Metodický pokyn ke zpracování typových plánů*. 2016. s. 1, [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/26093/42393/506566/priloha005.doc>

Operativní část typového plánu obsahuje:

- **Zásady pro řešení krizové situace;** systém řešení krizové situace – výčet věcně příslušných orgánů, jejich úkoly, popis vzájemných vazeb, způsob komunikace a předávání informací, obecné principy pro řešení daného druhu KS, výčet specifických institutů, které je možno využít, okolnosti omezující řešení situace,
- **Opatření pro řešení krizové situace;** opatření přijímána a plněna subjekty podílejícími se na řešení situace, neuvádí se preventivní opatření, je však možné uvést opatření preventivního charakteru, veškerá opatření se uvedou do tabulky spolu s odpovědným subjektem a označení karty opatření,
- **Karta opatření pro řešení krizové situace;** konkretizuje realizaci provedení opatření – základní charakteristika opatření, výčet věcných a dalších mimořádných zdrojů, podrobný popis činnost.

Součástí pomocné části jsou:

- **Další dokumenty související s řešením KS;** přehled dokumentů, geografické podklady, vzory a formuláře,
- **Identifikační údaje zpracovatele typového plánu;** název a adresa zpracovatele, název a adresa subjektů, které poskytly zpracovateli součinnost, kontaktní údaje na pracovníky odpovědné za zpracování typového plánu, záznam o aktualizacích.

V souvislosti s ropnou nouzí lze hovořit o typovém plánu Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu. Tento typový plán zpracovává SSHR v souladu se zákonem č. 240/2000 Sb., (krizový zákon) a obsahuje doporučené postupy a opatření při řešení krizové situace.

Dalším stěžejním dokumentu při řešení ropné nouze je Plán opatření při ropné nouzi. Jedná se o plánovací dokument Správy státních hmotných rezerv, který obsahuje činnosti, postupy a organizační opatření vlády České republiky, SSHR, ústředních správních úřadů, orgánů územních samosprávných celků a dalších subjektů při řešení závažného narušení dodávek ropy a ropných produktů.

5.2. Nouzové zásoby ropy

Nouzové zásoby ropy jsou nedílnou součástí řešení ropné nouze. Jak už z názvu vyplývá, jsou upraveny zákonem č. 189/1999 Sb. o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy). Tento zákon, mimo jiné stanoví, co jsou nouzové zásoby ropy, jejich vytváření, udržování, skladování, ochraňovatele a použití.

Povinnost udržovat stálé zásoby ropy a ropných produktů byla na evropské úrovni poprvé legislativně zakotvena ve směrnici Rady 68/414/EHS, která stanovovala povinnost členských států vytvářet a udržovat strategické zásoby ropy na úrovni nejméně 65 dní průměrné denní domácí spotřeby přechodního kalendářního roku. Směrnice Rady 72/425/EHS následně zvýšila objem povinně udržovaných zásob na úroveň odpovídající nejméně 90 dnům průměrné denní spotřeby předchozího kalendářního roku.⁵⁰ V České republice je výše zásob upravena v §2 zákona o nouzových zásobách ropy: Nouzové zásoby vytváří a udržuje Správa státních hmotných rezerv z ropy a vybraných ropných produktů ve výši odpovídající nejméně 90 dnům průměrného denního čistého dovozu referenčního roku. K 1.7.2021 byly nouzové zásoby ropy na 94,43 dne. Dle SSHR Česká republika k poslednímu měsíci roku 2023 povinné zásoby splňovala: *„Během letošního roku jsme do nákupů nouzových zásob investovali přes 2 mld. Kč. Naplnili jsme volnou kapacitu zásobníků ropy a vedle toho jsme také pořídili dalších 50 milionů litrů nafty. Aktuálně jsme na 90 dnech naší spotřeby ropy a ropných produktů,“* potvrdil předseda SSHR Pavel Švagr.⁵¹ Dle SSHR je objem nouzových zásob ČR více než 2 miliony tun ropy a ropných produktů, přibližně polovinu tvoří ropa, druhou polovinu pak ropné produkty – nafta, benzin a letecký petrolej.

⁵⁰ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Zpráva o vývoji energetiky v oblasti ropy a ropných produktů za roky 2017 a 2018* [online]. In.: 2019 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/2019/8/Zprava-o-vyvoji-energetiky-v-oblasti-ropy-za-roky-2017-a-2018.pdf>

⁵¹ SSHR. Česko má opět ropné rezervy na 90 dní. *SSHR* [online]. 2023 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/aktuality/cesko-ma-opet-ropne-rezervy-na-90-dni/>

V České republice jsou nouzové zásoby ropy a ropných produktů ve vlastnictví státu a financovány ze státního rozpočtu, což je v Evropě specifické jen pro Českou republiku, Slovensko a částečně Polsko a Finsko. Nouzové zásoby ropy se skladují u tzv. ochraňovatelů, což jsou právnické osoby s patřičným povolením pro skladování, přepravu a manipulaci s ropou a ropnými produkty. K nejvýznamnějším ochraňovatelům patří MERO Česká republika, a. s. Tato společnost ochraňuje 95 % nouzových zásob státu, umístěných v centrálním tankovišti ropy v Nelahozevsi. Ostatní ropa je skladována přímo v rafinériích. Rozhodujícím ochraňovatelem ropných produktů je ČEPRO a. s., která je zároveň určena dodavatelem nezbytných dodávek.⁵²

Použití nouzových zásob ropy

Za stavu ropné nouze předkládá předseda SSHR návrh na použití nouzových zásob vládě ČR, která společně se souhlasem stanoví termín zpětného doplnění použitých zásob, aby opět splňovaly určenou úroveň. Použitím nouzových zásob se rozumí jejich uvolnění formou prodeje, půjčky nebo převodu příslušnosti hospodařit. V případě, že není vyhlášen stav ropné nouze a nouzové zásoby jsou nad požadovaným minimálním množstvím, může o použití rozhodnout předseda SSHR.

Nouzové zásoby ropy a ropných produktů mají pro Českou republiku mimořádný význam. Naposledy se to ukázalo v květnu 2019. V ropovodu Družba se objevila kontaminovaná ropa a musel být zastaven jeho provoz. Celý měsíc pak do republiky nepřitekla ani litr ruské ropy a země se musela spolehnout právě na nouzové zásoby Správy státních hmotných rezerv.⁵³

⁵² HARAZIN, Lukáš. *Ochrana obyvatel České republiky z pohledu ropné bezpečnosti*. Praha, 2017 [cit. 2024-02-22]. Disertační práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Mgr. Oldřich KRULÍK, Ph.D. s. 68

⁵³ SSHR: Plníme požadavek EU na nouzové zásoby ropy a ropných produktů, může za to pokles ekonomiky. *SSHR* [online]. 2021 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/aktuality/sshr-plnime-pozadavek-eu-na-nouzove-zasoby-ropy-a-ropnych-produktu-muze-za-to-pokles-ekonomiky/>

5.3. Působnost a role orgánů za stavu ropné nouze

K řešení tak spletitého problému, jakým je ropná nouze je třeba kooperace činností více orgánů než jen Vlády ČR a SSHR. Nejde jen o odpovědnost a hlavní rozhodovací pravomoc, ale i o zdánlivě malé role, které jsou k řešení situace potřebné.

Krizová situace narušení dodávek RRP velkého rozsahu bude od počátku řízena vládou ČR s přihlédnutím k mezinárodním závazkům ČR, zejména vůči IEA a EU. Správa státních hmotných rezerv odpovídá za předložení návrhu k řešení této krizové situace vládě ČR. Jedná se především o vyhlášení stavu ropné nouze a opatření k omezení spotřeby RRP.⁵⁴

Mezi orgány podílející se na řešení situace patří⁵⁴:

- Vláda ČR,
- Správa státních hmotných rezerv,
- Národní organizace pro společný postup za stavu ropné nouze (NESO),
- Ministerstvo dopravy ČR,
- Policie ČR,
- Drážní úřad,
- Úřad pro civilní letectví,
- Česká obchodní inspekce,
- Celní správa ČR,
- Další ústřední správní úřady,
- Krajské úřady,
- Obce s rozšířenou působností, obce,
- Některé podnikatelské subjekty.

Vláda, jak už bylo řečeno, od počátku situaci řídí. Rozhoduje o vyhlášení stavu ropné nouze, způsobu řešení, vyhlášení opatření a také o zrušení stavu, dále nepřetržitě monitoruje ve spolupráci s jinými orgány stav a vývoj situace na

⁵⁴ SSHR. Typový plán – narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu, 2. průběžná aktualizace č.j.: 18083/17, ČR, 14.12. 2017 [online]. s. 8, In.: [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna-bezpecnost-2/>

území ČR, oznamuje veřejnosti stav a související regulační opatření přes hromadné sdělovací prostředky a v případě potřeby vyhláší i krizový stav a s ním spojená potřebná krizová opatření. Mezitím SSHR předkládá vládě návrhy na řešení vzniklé situace (postup spolupráce s hromadnými sdělovacími prostředky, návrhy na snížení spotřeby PH, připravuje opatření k omezení spotřeby RRP), aktivuje NESO a informuje další orgány podílející se na řešení situace, při vyhlášení krizového stavu nasazuje určené pohotovostní zásoby ve prospěch provádění příslušných opatření.

Ústřední správní úřady a jiné správní úřady plní roli přípravy organizačních a materiálně technických zabezpečení vykonávaných činností, ale také aktualizují dokumentaci k problematice ropné bezpečnosti. Svou roli plní také ministerstvo dopravy v ohledu zpracování regulovaných plánů dopravy a v případě zavedení přidělového systému zpracovává sestavu z Centrálního registru silničních vozidel pro výdej přidělových lístků. Ministerstvo financí stanovuje v případě potřeby regulované ceny RRP.

Kontrolu plnění opatření za stavu ropné nouze provádí Policie ČR jde-li o opatření omezení maximální rychlosti jízdy, omezení používání některých druhů motorových vozidel nebo omezení či zákaz použití motorových vozidel ve stanovených dnech (opatření dle §5 odst. 1 písm. a), b) a c) zákona č. 189/1999 Sb.), Drážní úřad jde-li o kontrolu omezení používání drážních motorových vozidel (opatření dle §5 odst. 1 písm. d) zákona č. 189/1999 Sb.), Úřad pro civilní letectví má na starosti kontrolu omezení letecké dopravy a činnosti (opatření dle §5 odst. 1 písm. e) zákona č. 189/1999 Sb.), Česká obchodní inspekce kontroluje omezení otevírací doby čerpacích stanic, čerpání zásob u rozhodujících dodavatelů a přidělový systém (opatření dle §5 odst. 1 písm. f), g) a h) zákona č. 189/1999 Sb.) a v neposlední řadě Celní správa ČR v případě omezení vývozu RRP dle §5 odst. 1 písm. i) zákona č. 189/1999 Sb.

Zásadní roli hraje také monitoring stavu, přenos informací, vyrozumění o hrozbě a způsoby varování. Například monitoring zásob RRP provádí Český statistický úřad a stav vývoje monitoruje NESO a další informace či monitoring.

Na řešení situace se budou podílet také podnikatelské subjekty jakožto vlastníci a provozovatelé skladu, produktovodní sítě, čerpacích stanic či přímo Centrálního tankoviště ropy v Nelahozevsi. (ČEPRO a.s., MERO ČR a.s., atd.).

5.4. Související mimořádné situace

S vyhlášením stavu ropné nouze a následnými regulačními opatřeními souvisejí i další mimořádné situace, které mohou nastat v rámci nepokojů ze strany občanů, jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách. Lidé, kteří nesouhlasí s řešením situace, s postupy orgánů, s dlouhými frontami na čerpacích stanicích, nebo jsou naštvaní na nastalou situaci se mohou spolčovat a podněcovat další k rušení veřejného pořádku, protestům či nátlaku s cílem zapůsobit na orgány k dosažení změny. Mezi takové mimořádné situace patří například Blokáda pozemních komunikací, rabování, pouliční nepokoje a demonstrace nebo jen obyčejné výtržnosti.

Pouliční nepokoje a demonstrace

Vyjádření nespokojenosti veřejnosti formou nepokojů či demonstrací nelze v případě nedostatku RRP vyloučit. Pokud by se jednalo o nedostatek, který by zasáhl větší množství států, mohlo by také docházet k výpadku zásobování potravinami, pitnou vodou a dalšími životně důležitými potřebami, což by mohlo vést k množství případů narušení veřejného pořádku. Ke zvládnutí takovéto situace za stavu ropné nouze je doporučováno pravidelné podávání pravdivých informací o situaci veřejnosti. Jako další doporučení Mgr. Lukáš Harazin Ph.D. uvádí Manuál pro obce k zákonu o právu shromažďovacím, Manuály Ministerstva vnitra k tématu práva shromažďovacího.

Blokáda pozemních komunikací

Blokáda pozemních komunikací nebo přístupových cest k určitému zařízení patří mezi specifické formy protestu či nátlaku, k níž dochází i na řadě míst České republiky (ačkoli zatím většinou nikoli ve vztahu k nedostatku ropy a ropných produktů). Motivace účastníků blokády se může v konkrétních případech propastně lišit. Může se jednat jak o akce samostatné, tak o součást stávky, pochodu nebo demonstrace.⁵⁵ Blokáda je snahou vyvinout tlak, a to jak na obecní úřad, tak i jakožto upozornění na výzvy, které se nedaří na obecní úrovni vyřešit.

⁵⁵ HARAZIN, Lukáš. *Ochrana obyvatel České republiky z pohledu ropné bezpečnosti*. Praha, 2017 [cit. 2024-02-22]. Disertační práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D. s. 210

Blokáda obvykle vzbudí mediální ohlas a následně přísliby řešení. Ovšem ne všechny blokády dospějí zdárného konce – nezískají podporu či pochopení. Při takovýchto akcích je stěžejní zajistit, aby nedošlo k ohrožení zdraví či života, na což navazuje zajištění průjezdu vozidel IZS.

Rabování a výtržnosti

Tento pojem jako takový český právní systém nezná, ovšem pojem krádež a loupež ano. V souvislosti s ropnou nouzí lze vymezit situace jako krádež benzínu z jiného vozidla, vlaku, nebo přímo čerpací stanice. Trestní zákoník (Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, v platném znění) „rabování“ v praxi obvykle chápe jako souběh krádeže (§205) a porušování domovní svobody (§178). takové jednání bude posouzeno s přihlédnutím k přitěžující okolnosti, výslovně uvedené v ustanovení §42 písmene j) Trestního zákoníku, a totiž, že pachatel spáchal určitý trestný čin „... za krizové situace, živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život, veřejný pořádek nebo majetek, anebo na území, na němž je prováděna nebo byla provedena evakuace“.⁵⁶

Oproti rabování je výtržnost definována §358 odst. 1 Trestního zákoníku jako jednání, které narušuje klidné soužití občanů, veřejný klid a pořádek. Jedná se například o napadení jiného, hanobení historické či kulturní památky, narušování shromáždění, obřadu či sportovního utkání hrubým způsobem. Výtržnosti bývají páčány jako symbol nesouhlasu se stávající situací a není vyloučeno, že by se k takovému jednání někteří jedinci uchýlili za stavu ropné nouze. V takovém případě by byla potřeba součinnost Policie ČR.

⁵⁶ HARAZIN, Lukáš. *Ochrana obyvatel České republiky z pohledu ropné bezpečnosti*. Praha, 2017 [cit. 2024-02-22]. Disertační práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D. s. 213

6. PŘÍPADOVÁ STUDIE – ROPNÁ NOUZE V ŘEŠENÍ KRAJE

Případová studie je jednou z metod kvalitativního výzkumu. Představuje výzkumnou metodologii blízkou praxi a hojně se vyskytuje ve všech oblastech věd, zejména v oborech medicínských, ekonomických, právních či humanitních. Tato studie byla zpracována na základě studia příslušných dokumentů, dotazování odborníků a analýzou historických událostí. Pro tuto práci byla zvolena případová studie organizací a institucí konkrétněji orgány Středočeského kraje jejichž činnost, procesy a chování, zejména pak zavádění regulačních opatření budou stěžejními při řešení ropné nouze na úrovni kraje. Orgány kraje budou při řešení situace hrát strategickou roli.

Středočeský kraj je rozlohou největším krajem ČR s nejvyšším počtem obyvatel. Území středočeského kraje se dělí na 12 okresů – Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-západ, Praha-východ, Příbram a Rakovník. V celé České republice bylo k 1.1.2022 celkem 7633 čerpacích stanic, z toho 296 jen ve středočeském kraji.⁵⁷ Kromě čerpacích stanic se na území středočeského kraje nachází také centrální tankoviště ropy Nelahozeves a sklad PHM v Novém Městě.

Obdobně jako byla zpracována Analýza hrozeb pro ČR, bylo v roce 2017 zpracováno vícero dalších analýz na úrovni jednotlivých krajů podle metodiky stanovené Ministerstvem vnitra – generální ředitelství HZS ČR. „Upřesněný postup vycházel z postupu k provedení analýzy hrozeb na celostátní úrovni, přizpůsobený na regionální podmínky. Cílem bylo podpořit jednotný přístup k provádění analytických činností v souvislosti s havarijním a krizovým plánováním na úrovni krajů a ORP. Mezi klíčové aktivity tohoto procesu patřilo stanovení záměru a posouzení rizik, zahrnující identifikaci jednotlivých typů nebezpečí, analýzu rizik a hodnocení rizik. Mezi průřezové aktivity, které jsou realizovány průběžně, patří komunikace a konzultace a také monitorování a přezkoumávání.“⁵⁸ Základním cílem analýzy bylo identifikovat hrozby

⁵⁷ *Zlaté stránky – Čerpací stanice/středočeský kraj* [online]. 2022 [cit. 2024-02-27]. Dostupné z: <https://www.zlatestranky.cz/firmy/rubrika/%c4%8cerpac%c3%ad%20stanice/kraj/St%c5%99edo%c4%8desk%c3%bd%20kraj>

⁵⁸ *Analýza hrozeb pro Českou republiku*. In: MV-GR HZS ČR [online]. Praha: 2015 [cit. 2024-02-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/analyza-hrozeb-zpravapdf.aspx>

s nepřijatelnou mírou rizika, tedy ty hrozby, které mohou přerůst až v krizovou situaci, aby mohly být následně zapracovány do krizových plánů kraje. HZS ČR v rámci analýzy hrozeb pro středočeský kraj zařadila narušení dodávek ropy a ropných produktů mezi „Krizové ústřední“ rizika, tedy rizika, která budou na krajské úrovni rozpracována podrobněji v jednotlivých plánech. Na krajské úrovni lze uvést krizový plán kraje, havarijní plán kraje, typový plán kraje.

Krizový plán Středočeského kraje je dokument, který v základní části obsahuje přehled možných zdrojů rizik a analýzy ohrožení, přehled právnických a fyzických osob, které zajišťují plnění opatření vyplývajících z krizového plánu, přehled prvků kritické infrastruktury nacházející se na území kraje. V operativní části souhrn krizových opatření a postupů k řešení krizových situací na území Středočeského kraje, jakožto i způsob plnění regulačních opatření a v pomocné části přehled souvisejících právních předpisů, podklady, dokumenty a rozhodnutí důležité pro řešení situace. Krizový plán Středočeského kraje byl zpracován HZS kraje a schválen hejtmanem kraje, v souladu se zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů, a dalšími obecně závaznými právními předpisy vztahujícími se k oblasti krizového plánování. Krizový plán je z bezpečnostních důvodů neveřejný a slouží pouze pro orgány zainteresované v řešení krizové situace.

6.1. Orgány kraje

V případě ropné nouze spadá určitá odpovědnost a úkoly na orgány krajů. Dominantní roli při řešení mimořádné situace související s nedostatkem pohonných hmot bude hrát krajský úřad. Právě připravenost krajských úřadů bude velmi podstatná, pokud mimořádná situace přeroste v krizovou situaci. Činnost krajského úřadu při řešení ropné nouze spočívá v plnění úkolů zákona č. 189/1999 Sb. O nouzových zásobách ropy, zákona č. 240/2000 Sb. O krizovém řízení, zákon 241/2000 Sb. O hospodářských patřeniích pro krizové stavy a zákon č. 129/2000 Sb. O krajích.

Mezi činnosti krajského úřadu v přenesené působnosti spadá zpracování plánu nezbytných dodávek a jejich zabezpečení, dále pak rozhoduje o použití regulačních opatření, v rámci kterých je hejtman oprávněn v příslušném územním obvodu uložit určité povinnosti právnickým či fyzickým osobám, za účelem

zvládnutí situace. Mezi takové povinnosti můžeme zařadit dodávání a skladování výrobků nebo regulace prodávaného zboží (přídělový systém).

Dle typového plánu narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu spadá do činnosti kraje aktivace krizových štábů v případě potřeby, aktualizace stávající dokumentace k problematice ropné bezpečnosti, zajištění připravenosti správního obvodu k realizaci přídělového systému a realizace nelegislativních opatření k omezení spotřeby RRP ve správním obvodu, např. zvýšení využívání veřejné hromadné dopravy, využívání sběrných parkovišť atd..⁵⁹

Ze zákona o krajích vyplývají hejtmanovi kraje oprávnění a povinnosti. Jednou z povinností je zřizovat bezpečnostní radu kraje jako svůj koordinační orgán za účelem přípravy na krizové situace a krizový štáb jako svůj pracovní orgán. Bezpečnostní rada kraje projednává na svých zasedáních úkoly k zabezpečení krizové připravenosti, následně přijímá usnesení, prostřednictvím kterého přijímají členové bezpečnostní rady úkoly jejichž plnění zajišťuje krajský úřad.

Zásadní úkoly bezpečnostní rady kraje v oblasti ropné nouze jsou:

- projednání situace v dodávkách ropných produktů a předpokládaný vývoj ropné bezpečnosti v ČR
- připravenost složek IZS na stav ropné nouze
- připravenost orgánů kraje na řešení stavu ropné nouze
- připravenost orgánů obcí na řešení stavu ropné nouze
- seznámení bezpečnostní rady s operačním plánem pro narušení dodávek ropy a ropných produktů

Na základě projednání situace se bezpečnostní rada usnese a následně hejtman na základě tohoto usnesení vydává úkoly pro zjištění opatření vyplývajících z operačního plánu pro narušení dodávek ropy. Jestliže situace svým rozsahem překoná hranici snížení dodávek o 12 % a je vyhlášen krizový stav, je hejtmanem svolán krizový štáb. Krizový štáb operativně dle vývoje situace vydává

⁵⁹ SSHR. Typový plán – narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu, 2. průběžná aktualizace č.j.: 18083/17, ČR, 14.12. 2017 [online]. s. 10, In.: [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna-bezpecnost-2/>

rozhodnutí o úkolech pro zajištění opatření krajskému úřadu. Krajský úřad i se svými orgány musí v případě ropné nouze postupovat velice uvážlivě, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům či příliš nákladným opatřením.

Cvičení ropná nouze 2015

V roce 2015 proběhlo v České republice vnitrostátní víceúrovňové cvičení SSHR, zástupců vybraných ústředních správních úřadů a vybraných krajů a obcí s rozšířenou působností. Jedním z vybraných krajů byl také Středočeský kraj. Cvičení připravila SSHR v součinnosti s krizovými štáby vybraných ústředních správních úřadů, krajů a obcí s rozšířenou působností. Hlavní náplní cvičení bylo řešení stavu ropné nouze.

Cílem cvičení bylo ověřit činnost orgánů státní správy a samosprávy při vzniku a řešení situace nedostatku pohonných hmot a ověřit postupy stanovené v Plánu opatření při ropné nouzi, rozhodovací a řídicí procesy při řešení krizové situace, systém toku informací, způsob informování veřejnosti a médií, koordinaci práce vybraných ÚSÚ a orgánů územní samosprávy. Dále pak procvičit způsob použití nouzových zásob pohonných hmot a dohodnuté postupy a úkoly orgánů státní správy, orgánů územních samosprávních celků a dalších subjektů pro řešení stavu ropné nouze ve smyslu zákona č. 189/1999Sb., o nouzových zásobách ropy, ve znění pozdějších předpisů.⁶⁰

6.2. Aplikace regulačních opatření

Regulační opatření budou v případě potřeby zavedeny nařízením vlády a provedeny příslušným orgánem:

Ministerstvo dopravy provádí opatření:

- Omezení maximální rychlosti jízdy motorových vozidel na pozemních komunikacích
- Omezení používání některých druhů motorových vozidel v určitých dnech
- Omezení používání motorových vozidel dle čísla registrační značky

⁶⁰ HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR. *Ropná nouze 2015* [online]. In.: 2015 [cit. 2024-02-27]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/ropna-nouze2015-docx.aspx>

- Omezení používání drážních motorových vozidel
- Omezení obchodní letecké dopravy, letecké práce a další letecké činnosti (společně s Úřadem pro civilní letectví)

Správa státních hmotných rezerv provádí opatření:

- Omezení otevírací doby čerpacích stanic, zákaz prodeje PH do nádob
- Stanovení regulačních opatření pro čerpání zásob RRP u rozhodujících dodavatelů
- Zavedení přidělového systému
- Dočasné omezení nebo zákaz vývozu RRP

V případě vyhlášení regulačních opatření se provádí kontrola. Kontrolu může provádět Policie České republiky, Drážní úřad, Česká obchodní inspekce, Úřad pro civilní letectví a podle novely zákona také Celní správa České republiky.

Pro bližší analýzu a deskripci bylo pro tuto práci vybráno opatření zavedení přidělového systému, a to z důvodu jeho organizační složitosti. Zavedení přidělového systému je jedním z velmi významných regulačních opatření uvedeným v zákoně 189/1999 Sb. O nouzových zásobách ropy.

Dle §5 zákona č. 189/1999. Sb. Se na přípravě a zavedení opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů podílejí orgány krajů a orgány obcí s rozšířenou působností, které zajišťují připravenost správního obvodu kraje a správního obvodu obce s rozšířenou působností k realizaci přidělového systému podle odstavce 1 písm. h).

Přídělový systém představuje nejzazší a organizačně nejsložitější opatření při řešení ropné nouze, dalo by se ovšem říct, že i neúčinnější. Principy přidělového systému jsou popsány v Typovém plánu, přesněji v kartě opatření č. 9. Z pohledu spotřebitele se jedná o největší zásah do práv jednotlivců, i z toho důvodu je vnímán jako poslední volba, až při značném poklesu zásob RRP a po vyčerpání jiných legislativních i nelegislativních opatření. Zavedení přidělového systému je možné předpokládat zejména v případě narušení dodávek RRP velkého rozsahu, které bude mít dlouhodobý a minimálně celoevropský charakter.

Přídělový systém slouží k zabezpečení nezbytných potřeb fyzických a právnických osob při nedostatku RRP a k zajištění nezbytného rozsahu činnosti státní správy, samosprávy, všech složek IZS a dalších subjektů nezbytných pro zajištění funkce státu. Jedná se o jedno z nejtvrdějších opatření k omezení spotřeby RRP, které bude realizováno ve velmi složitých ekonomických, společenských a často i bezpečnostních podmínkách.⁶¹ Výdej pohonných hmot by probíhal z nouzových zásob vytvořených a udržovaných správou státních hmotných rezerv, a to prostřednictvím Přídělových lístků a Karet SSHR.

Při přípravě a realizaci přídělového systému se postupně provedou následující úkony:⁶²

- a. se smluvním partnerem připravit k distribuci potřebné množství magnetických karet Správy státních hmotných rezerv pro výdej pohonných hmot pro základní složky integrovaného záchranného systému, ústřední správní úřady a další subjekty;
- b. požadavek na počty přídělových lístků potřebných k zabezpečení;
- c. na základě smlouvy zadat do výroby tisk přídělových lístků prověření připravenosti určených čerpacích stanic k výdeji pohonných hmot ve zvláštním režimu – technickoorganizační zabezpečení;
- d. prověření připravenosti řídicího systému karet Správy státních hmotných rezerv a organizace distribuce magnetických karet Správy státních hmotných rezerv a přídělových lístků pro výdej pohonných hmot v nouzovém stavu;
- e. příprava materiálů upravujících organizaci výdeje pohonných hmot (pravidla výdeje, organizace na čerpacích stanicích).

⁶¹ SSHR. Typový plán – narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu, 2. průběžná aktualizace č.j.: 18083/17, ČR, 14.12. 2017 [online]. Příloha č. 9, In.: [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna-bezpecnost-2/>

⁶² HARAZIN, Lukáš. *Ochrana obyvatel České republiky z pohledu ropné bezpečnosti*. Praha, 2017 [cit. 2024-02-22]. Disertační práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D. s. 208

Přídělové lístky

Přídělové lístky opravňují k nákupu odpovídajícího množství PH jakoukoli fyzickou i právnickou osobu, a to za cenu tržní, nebo stanovenou Ministerstvem financí ČR. Samotnou výrobu lístků zabezpečuje Státní tiskárna cenin na základě smlouvy uzavřené se SSHR. Ministerstvo dopravy zpracuje na základě požadavku SSHR sestavu z centrálního Registru silničních vozidel pro jednotlivé krajské úřady, obce s rozšířenou působností a obce. Tyto sestavy obsahují především základní informace o registrační značce vozidla, typu vozidla a jeho provozovateli. Poté jsou sestavy s Přídělovými lístky distribuovány SSHR cestou krajských úřadů na jednotlivé obce s rozšířenou působností a obce, které následně zajistí vydání proti podpisu jednotlivým provozovatelům na základě předloženého občanského průkazu a technického průkazu silničního vozidla.

Krajské úřady hrají v přídělovém systému velkou roli. Ve své působnosti se podílí na distribuci Přídělových lístků, vydávají pokyn k jejich vydání, místech vydání, provozní době, nakládání a o potřebném materiálním a technickém vybavení.

Přídělové lístky bude možné použít univerzálně pro odběr PH na všech veřejných čerpacích stanicích na území ČR, a to na množství PH, které bude operativně vyhlášováno na dané období vládou ČR. Provozovatelé veřejných čerpacích stanic zabezpečí organizačně, prostorově a materiálně přednostní zásobování vozidel s právem přednosti v jízdě. Čerpací stanice jsou dále povinny vést evidenci Přídělových lístků společně s evidencí výdeje PH. (Přídělový lístek – viz obrázek č. 4)

Obrázek 4 – Přídělový lístek (Zdroj: <https://slideplayer.cz/slide/11175301/>, snímek 27)

Karty SSHR

Karty SSHR podobně jako Přídělové lístky, umožňují čerpání PH, pouze s tím rozdílem, že slouží především pro vybrané složky a subjekty, které jsou nezbytné pro chod státu:

- **vybrané složky IZS** (HZS ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Policie ČR, ZZS)
- **ozbrojené síly** (Armáda, Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž)
- **ozbrojené bezpečnostní sbory** (Policie ČR, Vězeňská služba ČR a Celní správa ČR)
- **vybrané subjekty kritické infrastruktury** (provozovatelé prvku kritické infrastruktury)

Omezené množství karet může SSHR vydat také pro krizové orgány ústředních správních úřadů a krajských úřadů. Vybrané subjekty (výše vyjmenované) si stanoví požadavky na počty Karet SSHR, které předloží na výzvu SSHR. V současné době mohou být karty využívány na čerpacích stanicích EuroOil a Benzina vzhledem k jejich zařazení do systému ropné bezpečnosti, a to na základě smluv o zajištění dodávek pohonných hmot v době vyhlášení krizového stavu. Tyto smlouvy byly zatím uzavřeny mezi SSHR a společnostmi ČEPRO a.s. a UNIPETROL RPA s.r.o. (Karta SSHR – viz obrázek č. 5)

Obrázek 5 – Karta SSHR (Zdroj: <https://slideplayer.cz/slide/11175301/>, snímek 27)

Mezi vybrané subjekty kritické infrastruktury řadíme zejména ty, jež zajišťují nezbytné funkce pro chod státu. Tyto funkce představují široký soubor služeb zajišťovaných různými poskytovateli. Kromě veřejné správy se jedná o zajištění nouzových služeb, mezi něž řadíme základní a ostatní složky IZS. Do této skupiny lze také zařadit poskytovatele zdravotnické péče, ať už se jedná o přednemocniční neodkladnou péči nebo zdravotnická zařízení. Dále je třeba zmínit zajištění kritické infrastruktury, jako jsou např. elektrárny a vodárny, a to včetně jejich distribuční sítě, nebo hromadnou dopravu osob a nákladu ve formě zásobování potravinami, nezbytných zásilek apod.⁶³

6.3. Vyhodnocení případové studie

Řešení ropné nouze není snadnou záležitostí. Úkoly související s ropnou nouzí plní orgány jak z ústřední, tak z územní úrovně. Role orgánů krajské úrovně je velice zásadní. Plní úkoly v rozsahu zpracování plánu nezbytných dodávek a jejich zabezpečení, rozhoduje o použití regulačních opatření, hejtman kraje oprávněn v příslušném územním obvodu uložit určité povinnosti právnickým či fyzickým osobám. Bezpečnostní rada kraje projednává situaci a zajišťuje připravenost jednotlivých složek na situaci.

Rozdělení oprávnění, pravomocí a zodpovědnosti se zdá být dostatečným. Pokud každý orgán splní své povinnosti v případě ropné nouze, neměl by nastat

⁶³ VACEK, Jan. *Informovanost obyvatelstva o ropné nouzi na území Jihočeského kraje* [online]. České Budějovice, 2018 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://theses.cz/id/a1lw0c/25499116>. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Ing. Lenka Brehovská, Ph.D.

problém, nebo zbytečný průtah v řešení a situace by se v co nejbližší době měla vrátit do normálního stavu.

Přídělový systém jakožto poslední možnost řešení situace se ovšem zdá mít příliš zdlouhavý proces přípravy, který by mohl vyvolat obavy průtahu a neefektivního řešení. Návrh na zlepšení tohoto systému je rozepsán v kapitole 8. Návrh změn a opatření.

7. ANALÝZA REGULAČNÍCH OPATŘENÍ

Regulační opatření, která lze nařídit dle zákona č. 189/1999 Sb. Či fakultativní regulační opatření dle typového plánu slouží, jak už víme, k odvrácení a snížení následků ropné nouze. Jsou ale tato opatření efektivní? Budou lidé ochotni se opatřením podřídit a chovat se podle nich?

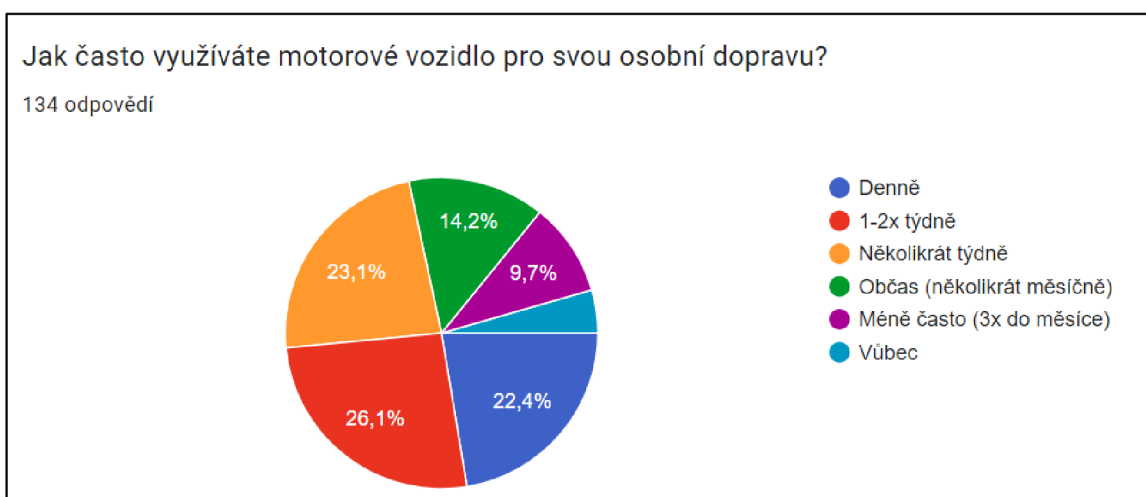
Na tyto otázky se práce snaží odpovědět v této kapitole, za pomoci dotazníku pro veřejnost, který zkoumá ochotu lidí se opatřeními řídit. Jednotlivé otázky dotazníku vycházejí přímo z obligatorních a fakultativních regulačních opatření.

Dotazník obsahuje vzorek 134 respondentů. Vzorek není odborně reprezentativní, ale poskytuje orientační přehled o názorech a postojích respondentů z různých částí České republiky. Věkové zastoupení respondentů obsahuje všechny věkové kategorie: 15–18 let (2,2 %), 18–30 let (29,9 %), 31–49 let (39,6 %), 50–64 let (25,4 %), 65 let a více (3 %). Mezi respondenty bylo 58,2 % mužů a 41,8 % žen.

Výsledky dotazníkového šetření:

Otázka 1: Jak často využíváte motorové vozidlo pro svou osobní dopravu?

Z odpovědí vyplývá, že 95,5 % respondentů využívá motorové vozidlo pro svou osobní dopravu, z toho 22,4 % každý den a 23,1 % několikrát týdně. Využití motorových vozidel je tedy značné, z toho lze usuzovat že omezením jejich používání lze ušetřit značnou část pohonných hmot.

Obrázek 6 – Četnost využití motorového vozidla respondenty (Zdroj: vlastní dotazníkové šetření)

Otázka 2: Jste ochoten/a omezit maximální rychlost jízdy motorových vozidel na pozemních komunikacích za účelem snížení spotřeby pohonných hmot?

Až 79,9 % respondentů by bylo ochotno svou rychlost snížit, při dotázání těch, kteří na tuto otázku zvolili odpověď Ne, byla důvodem netrpělivost, spěch, ale i domněnka, že omezením rychlosti se spotřeba nesníží.

Snížení rychlosti jízdy jistě vede ke snížení spotřeby paliva a jedná se o jeden z nejefektivnějších způsobů, je ale nezbytné použít vhodný styl jízdy. Optimální volba rychlostního stupně výrazně ovlivňuje spotřebu paliva. I když se spotřeba každého vozidla mírně liší, všechna jsou si podobná tím, že při jízdě například 40 km/h se zařazeným prvním rychlostním stupněm je spotřeba až dvojnásobně větší, než při jízdě 90 km/h na čtvrtém rychlostním stupni. Bylo by tedy vhodné, souvisle s vyhlášením tohoto opatření i zavedení mediální kampaně ohledně doporučení ke snížení spotřeby jakožto fakultativní opatření. Dle otázky č. 12, by si kampaň vyslechlo alespoň 85 % respondentů, z toho 32,1 % by bylo ochotno dle daných doporučení postupovat, zbylých 53 % by se o vlastním postupu dle doporučení rozmyslelo.

Otázka 3, 4: Bylo by pro Vás možné omezení používání určitých druhů motorových vozidel v určitých dnech nebo pro určitý druh přepravy?

Jak byste se stavěl/a k omezení používání silničních motorových vozidel se sudými nebo lichými koncovými čísly státních poznávacích značek ve stanovených dnech?

Omezit používání motorového vozidla v některých dnech by nebylo možné až pro necelých 50 % respondentů. Omezení na základě koncových čísel státních poznávacích značek by nebylo ochotno dodržovat až 65 % respondentů. Mnozí jsou na každodenním či pravidelném užívání svých vozidel závislí. Ať už kvůli práci, dopravě do práce nebo se jedná o invalidy případně osoby se sníženou možností pohybu. Vzhledem k výsledku lze považovat toto opatření za neefektivní. Lidé by začali vymýšlet kreativní řešení, jak se omezení vyhnout, přičemž některá z řešení by mohla být na hraně s legalitou.

Otázka 5: Jak byste přijal/a omezení otevírací doby čerpacích stanic a zákaz prodeje pohonných hmot do nádob?

Omezení otevírací doby čerpacích stanic se pro respondenty nejeví jako problém. Až 68,7 % by omezení nevadilo. Může se však stát, že v době otevření, dojde k náporu zákazníků a budou se tvořit dlouhé fronty, ve kterých by mohlo docházet k nepokojům. Za takové situace, by byla potřeba součinnost Policie ČR k uklidnění nepokojů či řízení dopravy v okolí čerpací stanice.

Otázka 6: V případě zavedení přidělového systému (každý s přidělovým lístkem smí natankovat jen určité množství pohonných hmot) bych:

- Tankoval/a pokaždé, když by to bylo možné - **29,9%**
- Tankoval/a jen občas a snažil se více využít veřejnou dopravu nebo jiný způsob přepravy – **61,9 %**
- Netankoval/a vůbec, radši zvolím jiný způsob dopravy – **8,2 %**

Tato otázka jednoduše odhalila potřebu lidí v oblasti dopravy a pohonných hmot. Dle dosavadních odpovědí lze usuzovat, že primární potřebou respondentů nejsou pohonné hmoty jako spíše potřeba volnosti a možnosti kdykoliv využít své motorové vozidlo a přepravit se s jeho pomocí na jiné místo.

Otázka 7: Byl/a byste ochoten/a v případě ropné nouze využívat více veřejnou hromadnou dopravu?

Využít veřejnou dopravu by bylo ochotno až 88,8 % respondentů. Podle jednoduchých výpočtů lze zjistit, že plně obsazený autobus veřejné dopravy má menší spotřebu než součet spotřeb, kdyby každý z cestujících jel sám vlastním vozidlem. Bylo by ovšem na místě posílení hromadné dopravy, aby cestující měli možnost se do dopravního prostředku vejít. Každý, kdo ve špičce cestuje veřejnou dopravou ví, že už tak bývají vozidla veřejné dopravy přeplněná, v případě že důsledkem ropné nouze přibude cestujících je potřeba kapacitu vozidel veřejné dopravy rozšířit.

Otázka 8: Jak se stavíte k doporučení maximálního vytěžení vozidel počtem osob?

- Až **20,1 %** respondentů by neomezilo svůj osobní klid a prostor a nesnažili se sehnat další lidi, aby obsadili všechna místa svého vozidla.
- Dalších **73,1 %** respondentů by nabídlo místa ve vozidle svým známým, pokud by se místa nenaplnila, jeli by sami.
- **6,8 %** respondentů by se snažilo najít i cizí lidi, jen aby místa nezůstala nevyužitá.

Je všeobecně známo, že jedno průměrné vozidlo má menší spotřebu než dvě. Využití volných míst v autě je rozhodně efektivní možností snížení spotřeby. Někteří nabízejí volné místo v autě i v době, kdy není stav ropné nouze vyhlášen. Příkladem jsou studenti kombinovaného studia při cestě na vysokou školu – většina z nich, pokud mají ve vozidle volná místa, je nabídnou svým spolužákům. Pro ty, kteří jsou ochotni nabídnout místo ve svém vozidle i cizímu člověku, existuje aplikace do telefonu, která propojuje osoby se stejnou, nebo podobnou startovní a cílovou destinací.

Otázka 9: Respektoval/a byste omezení návštěvy známých a zařizování osobních záležitostí automobilem?

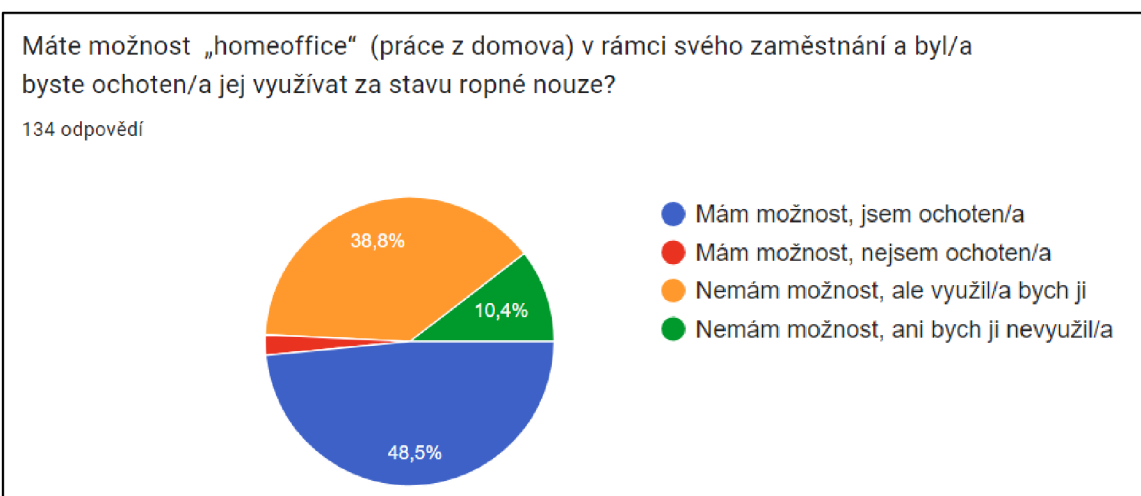
Dodržet omezení návštěv známých a zařizování osobních záležitostí automobilem je velice závislé na situaci, ve které se člověk nachází. Toto omezení je 62,7 % respondentů ochotno respektovat, jen pokud by se nejednalo o nic závažného (například hospitalizace příbuzného). Dalších 11,2 % by opatření nebylo ochotno respektovat. Zbýlých 26,1 % by se omezilo.

Otázka 10: Byl/a byste ochoten/a využívat sběrné parkoviště před městem z důvodu uzavření města pro motorová vozidla?

Sběrná parkoviště by mohla být v případě jejich zavedení zaplněna. 78,4 % respondentů by sběrná parkoviště využilo.

Otázka 11: Máte možnost „homeoffice“ (práce z domova) v rámci svého zaměstnání a byl/a byste ochoten/a jej využívat za stavu ropné nouze?

Možnost pracovat z domova je novinkou moderní doby. Většina zaměstnavatelů již tuto možnost svým zaměstnancům nabízí minimálně od doby lockdownu kvůli pandemii Covid-19. Ovšem ne každé povolání může dovolit zaměstnancům pracovat z domova. 38,8 % respondentů možnost homeoffice nemá, ale rádi by ji využili. Využitím homeoffice by se snížili každodenní počty přepravovaných, ať už veřejnou dopravou či osobní dopravou a mělo by to pozitivní vliv na snížení spotřeby pohonných hmot (jako v době Covid-19).

Obrázek 7 – Možnost a ochota využití homeoffice (Zdroj: vlastní dotazníkové šetření)

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá že vysoký podíl respondentů své vozidlo každodenně, nebo alespoň několikrát týdně využívá. Respondenti jsou si vědomi, že omezením používání vozidel by bylo možné dosáhnout snížené spotřeby, ovšem ne vždy jsou ochotni omezení strpět. Respondenti se nebrání snížení rychlosti jízdy, omezení otevírací doby čerpacích stanic či většímu využití veřejné dopravy. Omezení využívání motorových vozidel v určité dny nebo na základě koncových čísel poznávacích značek bylo velmi nepopulární, a to zejména vzhledem k závislosti lidí na denním či pravidelném užívání svých vozidel. Sběrná parkoviště, stejně jako možnost homeoffice měla od respondentů podporu.

Celkově lze říct, že by opatření směřující k úspoře RRP, kromě opatření omezující užívání vozidel v určité dny, mohla najít ve veřejnosti podporu.

8. NÁVRH ZMĚN A OPATŘENÍ

Tato kapitola se zaměřuje na možná řešení nedostatků, které během zpracování práce, prostudování literatury, příslušných dokumentů a zahraničních zkušeností byly zjištěny. Cílem této kapitoly je představit konkrétní doporučení a inovace, které by mohly posílit a zlepšit připravenost a proces řešení ropné nouze.

Přídělový systém

Aktuální přídělový systém se zdá být zdlouhavým procesem, ve kterém je zainteresováno mnoho orgánů a institucí (viz kapitola 6.2. Aplikace regulačních opatření). S takovým počtem úkonů spojených s realizací přídělového systému, zejména Přídělových lístků, vyvstává obava z průtahů řešení situace.

Možnou inovací a řešením by mohla být elektronizace přídělových lístků. V dnešní době moderních technologií a elektronizace veřejné správy, by se nejednalo o „krok do neznáma“. Podobně jako tomu bylo na Srí Lance roku 2022 by byl zaveden přídělový systém na základě QR kódů. Česká republika by měla tu výhodu, že by byl systém již připraven a jen by se uvedl do provozu, na rozdíl od Srí Lanky, kde bylo toto řešení vymyšleno a implementováno během krize.

V České republice již občané využívali podobný systém při pandemii Covid-19. Tímto systémem byla aplikace Tečka, která zaznamenávala údaje o očkování a testech každému, kdo byl v aplikaci registrovaný.

Elektronizace Přídělových lístků by spočívala ve vytvoření mobilní aplikace, která by na základě zadaných, a úředně zkontrolovaných údajů o vozidle a jeho provozovateli, vygenerovala QR kód, který by po načtení na benzínové stanici sloužil jako přídělový lístek.

Pozitiva, která lze v tomto řešení shledat:

- Šetření materiálu na tisk papírových lístků
- Zjednodušení povinností pro zainteresované orgány (odpadá povinnost distribuce, není třeba řešit požadavky na počty, méně výdejních míst)
- Aplikace by mohla být propojena s Moje ID, Bank ID a dalšími podobnými digitálními identitami občana
- Součástí aplikace mohou být i aktuální informace o vývoji situace
- Menší riziko ztráty lístku občanem
- Rychlejší zavedení systému

- Šetření počtu personálu (méně výdejových míst)
- Velká většina benzínových stanic již disponuje čtečkou QR kódů
- Radost občanů, že nemusí stát dlouhé fronty na výdejních místech

Kromě pozitiv, může mít toto řešení i negativa, která ovšem nejsou neřešitelná. Jedním z negativ je napadnutelnost systému přes kyberprostor. Možným řešením by bylo větší zabezpečení a šifrování dat v aplikaci uložených. Dalším protiargumentem by mohl být fakt, že ne každý řidič vlastní chytrý telefon, či jiný přístroj kompatibilní s aplikací. Pro takové jedince by byla možnost vyzvednutí si papírové podoby QR kódu na úřadě. Ano, úřady by stále museli zřídit výdejní místa, ovšem ne v takové míře.

V dnešní době, kdy se svět potýká s nepředvídatelnými situacemi, které mohou ovlivnit spousty dalších sfér, je připravenost státu na různé situace tím nejdůležitějším. Elektronizace přidělových lístků by mohla připravenosti na ropnou nouzi velice prospět a podílet se na efektivnějším řešení.

Typový plán

Dalším vnímaným nedostatkem jsou chybějící atributy v typovém plánu. Jeho nedostatečnost je shledávána v ne příliš rozsáhlých pokynech pro samosprávu. Ke stejnému zjištění došel i Mgr. Lukáš Harazin Ph.D., který ve své disertační práci⁶⁴ dotazováním odborníků odhalil nedostatek typového plánu v části doporučení ke zpracování typových postupů, a právě nedostatek specifikací a doporučení pro samosprávu.

V rámci doporučení ke zpracování typových postupů byl ministerstvem vnitra zpracován metodický pokyn ke zpracování typových plánů, který je volně dostupný na internetu. Nedostatek specifikace a doporučení pro samosprávu by mohla nalézat řešení ve cvičení ropné nouze. Jedno takové cvičení proběhlo již v roce 2015. V rámci připravenosti na ropnou nouzi a vzhledem k nedávným událostem v souvislosti s válkou na Ukrajině a zastavení dovozu ruské ropy do ČR, nebo nedostatku RRP po rozvolnění opatření v návaznosti na Covid-19, považují cvičení ropné nouze za potřebnou přípravu v této nepředvídatelné době.

⁶⁴ HARAZIN, Lukáš. *Ochrana obyvatel České republiky z pohledu ropné bezpečnosti*. Praha, 2017 [cit. 2024-02-22]. Disertační práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D. s. 140

Řidiči cisteren

I situace jako nedostatek řidičů proškolených na řízení cisteren s PH může být jednou z příčin nedostatku. Příkladem je situace z roku 2021 z Velké Británie. Ačkoliv v České republice je podobná situace méně pravděpodobná je lepší být i na nepravděpodobnou situaci připraven. Velká Británie k řešení situace využila vojáků proškolených tato vozidla řídit, i tak byl ale nedostatek, který se snažila dohnat zkráceným školením řidičů, velký. Pokud by Česká republika měla již proškolené řidiče, například z řad bezpečnostních sborů, nemuselo by dojít k takovému prodlení kvůli proškolení nových řidičů.

Situace ve Velké Británii měla příčinu v jejím odchodu z Evropské unie, pokud tedy někdy v budoucnu bude rozhodnuto o odchodu České republiky z EU, může se poučit ze situace v zahraničí a být na podobné scénáře připravena.

Lepší informovanost obyvatelstva v době krize

Je všeobecně známo, že lidé se zájmem sledují dění kolem sebe a zajímají se o vývoj nepříznivé situace jíž jsou součástí. Toto tvrzení podporuje chování lidí za pandemie Covid-19. V té době začala vznikat spousta stránek, profilů na sociálních sítích a videí, kde se občané snažili informovat ostatní občany o situaci a nových opatřeních, protože nebyl žádný, neustále dostupný zdroj aktuálních informací o situaci a o aktuálních opatřeních. Pokud někdo z nějakého důvodu nestíhal sledovat televizní zprávy, musel si informace dohledávat na internetu, a to z několika různých článků, aby se dobral uceleného pohledu na situaci.

Z dotazníkového šetření (Příloha č. 1) vyplývá, že až 85,1 % lidí by takovýto zdroj informací uvítalo. V následné otázce na formu zdroje jsou odpovědi následovné (možnost multichoice):

- 91 % respondentů by uvítalo internetovou stránku, která by byla průběžně aktualizována v závislosti na situaci
- 25,6 % respondentům by se zamlouvalo informování přes sociální sítě
- 6 % respondentům by postačil souhrnný leták se stručnými obecnými informacemi
- Méně jak 1 % zvolilo informační SMS

Autorka se tedy zaměřila na nejvíce volenou možnost – internetovou stránku a pokusila se o její vytvoření.

Vlastní internetovou stránku k ropné nouzi naleznete zde:
<https://ropnanouze.cz/>

Na stránce můžete nalézt informace k fiktivní ropné nouzi:

- Kdy a proč nouze začala
- Jaké kroky vláda podniká pro zlepšení situace
- Vyhlášená opatření
- Další možná opatření, které může vláda vyhlásit
- Odkazy na zákony související s ropnou nouzí

Díky takovéto stránce by lidé měli neustálý přehled o platných opatřeních a o stavu situace, aniž by si informace museli složitě vyhledávat z různých článků.

The screenshot shows a website with the following content:

- Header:** "Ropná nouze" in large black font, with a red sub-header: "Tato stránka slouží pro účely diplomové práce a situace v ní popsaná je pouze fiktivní".
- Navigation Bar:** A yellow bar with links: "Ropná nouze", "Aktuality", "Obecné informace", and "Důležité odkazy".
- Main Content:**
 - Section Header:** "Ropná nouze"
 - Text:** "V průběhu eskalujícího napětí mezi Ruskem a Ukrajinou došlo k nečekanému a zásadnímu dopadu na energetickou bezpečnost České republiky. Ropovod Družba, klíčová infrastruktura pro přepravu ruské ropy do Česka a dalších evropských zemí, byl vážně poškozen. Incident, který se odehrál v blízkosti konfliktní zóny, vzbudil znepokojení nad kontinuitou dodávek ropy, které jsou pro Českou republiku životně důležité."
 - Text:** "Ropovod Družba je jedním z nejdelších ropovodů na světě a zásobuje ropou několik zemí ve východní a střední Evropě. Jeho poškození představuje nejen logistickou výzvu, ale také ekonomickou a politickou otázku pro dotčené státy, včetně České republiky."

Obrázek 8 – Náhled vytvořené internetové stránky (Zdroj: <https://ropnanouze.cz/>)

ZÁVĚR

Cílem práce bylo vymezit význam ropné bezpečnosti, a hlavně její nejdůležitější části – regulačních opatření, definovat jejich působnost, použití a na základě analýzy zjistit efektivnost jednotlivých opatření. Dále pak navrhnout vlastní návrhy a opatření ke zlepšení připravenosti státu a obyvatel na ropnou nouzi a potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy.

Teoretická část byla zpracována na základě studia příslušných dokumentů a literatury, dále pak s pomocí aktualit dění v Česku a v jiných zemích. Z této části práce vyplývá, že ropná bezpečnost je souhrn zásad, opatření a úkonů spojených se strategickými zásobami ropy a opatření pro řešení stavů ropné nouze. Pro případ takové nouze je stát díky plánům, zákonům a opatřením v nich uvedených připraven na proces řešení nouze.

V průběhu zpracování práce se situace okolo ruské ropy vyvíjela. Počátkem roku 2023 vešly v platnost zákazy EU ohledně dovozu ropy z Ruska. Česká republika usilovně pracuje na jejím nahrazení z jiných zdrojů a cílem být koncem roku 2024 na ruské ropě nezávislí. Veškerý tok ropovodu Družba je třeba přesměřovat na ropovod TAL a IKL. Vzhledem k prozatímnímu průběhu této změny lze konstatovat, že na běžného spotřebitele nemá vliv. Tímto lze tedy **vyvrátit první hypotézu** (Pokud dojde k přerušení příjmu ruské ropy, Česká republika bude čelit velkému nedostatku ropy a ropných produktů a bude třeba vyhlášení stavu ropné nouze). Nelze však vyvrátit možnost, že se situace v budoucnu změní.

Dále z teoretické části vyplývá zásadní role regulačních opatření při řešení situace. Snižují spotřebu ropy a ropných produktů a stát se tedy s nedostatkem vyrovnává lépe. Zásadní roli při řešení ropné nouze a zavedení regulačních opatření bude mít krajský úřad, který zpracovává plán nezbytných dodávek a o zavedení některých opatření sám rozhoduje. Regulační opatření se v zahraničí ukázala být účinná, jedná se ovšem o zásah do života občanů. Regulační opatření mohou postihnout každodenní činnosti týkající se přepravy, a ne každý je ochoten taková omezení dodržovat.

Druhá hypotéza (Více jak polovina respondentů nebude ochotna omezit používání svého vozidla.) byla **potvrzena** v kapitole 7. Analýza regulačních opatření, a to odpověďmi veřejnosti na otázky číslo 3 a 4.

Z praktické části lze konstatovat ochotu lidí dodržovat určitá opatření, ovšem ne na úkor jejich každodenních potřeb v souvislosti a přepravou. Při zavedení opatření ke snížení spotřeby je potřeba veřejnost informovat o možnostech, jak spotřebu snížit například správným způsobem jízdy. Vzhledem k nedostatečným zkušenostem České republiky s vyhlášením regulačních opatření je třeba vnímat krizovou situaci jiných jako příležitost pro nás. Česká republika může čerpat ze zkušenosti zahraničí a přejímat dobré nápady a účinné nástroje ve prospěch vlastní připravenosti.

Z hlediska připravenosti orgánů k řešení ropné nouze práce konstatuje potřebu školení a cvičení jednotlivých orgánů a jejich kooperaci při řešení situace v rámci připravenosti dále pak potřebu schopnosti reagovat na aktuální situaci.

Ze zjištěných informací vyplývá neustálá potřeba orgánů státní správy a samosprávy se proškolovat ve své působnosti, aktuálních hrozbách a být připraven na situace, které mohou nastat. Dále potřeba informovanosti obyvatelstva ohledně regulačních opatření a situací, které v rámci nouze mohou nastat.

Seznam použité literatury

Monografie

1. HARAZIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Ekonomika při řešení krizových situací: vybrané kapitoly II.* 1. vyd. PAČR Praha 2012. s. 82, ISBN 978-80-7251-368-0
2. HARAZIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Ekonomika při řešení krizových situací: vybrané kapitoly.* Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-322-2.
3. HARAZIN, Lukáš. *Ochrana obyvatel České republiky z pohledu ropné bezpečnosti.* Praha, 2017 [cit. 2024-02-22]. Disertační práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Mgr. Oldřich KRULÍK, Ph.D. s. 68, 208, 210, 213
4. HRUBÝ, Zdeněk a Libor LUKÁŠEK. *Energetická bezpečnost České republiky.* V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2015, s.11. ISBN 978-80-246-2974-2.
5. MINISTERSTVI VNITRA ČR. *Ochrana obyvatel a krizové řízení: Praktický průvodce a rádce úředníka.* In: [cit. 2024-02-27]. ISBN 978-80-7616-101-6.
6. PASCUAL, Carlos a Jonathan ELKIND. *Energy Security: Economics, Politics, Strategies, and Implications.* Brookings Institution Press, 2010. ISBN 978-0-81 57-01 9 I-0
7. VICTOR, David G. a David R. HULTS. *Oil and Governance: State-Owned Enterprises and the World Energy Supply.* Cambridge, 2011. ISBN 9781 107004429
8. WAISOVÁ, Šárka. *Evropská energetická bezpečnost.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-148-9.

Zákonná úprava a interní akty řízení

1. *Analýza hrozeb pro Českou republiku.* In: MV-GŘ HZS ČR [online]. Praha: 2015 [cit. 2024-02-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/analyza-hrozeb-zpravapdf.aspx>
2. ČESKÁ REPUBLIKA, zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů – znění od 1. 1. 2024. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-241#f2060728>
3. ČESKÁ REPUBLIKA. zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy) - znění od 1. 1. 2024. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-189#p7-1>
4. ČESKÁ REPUBLIKA. zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů - znění od 1. 1. 2024. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239#f2059301>
5. Ministerstvo průmyslu a obchodu, odbor 32400. *Státní energetická koncepce* [online]. In: [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/statni-energeticka-politika/statni-energeticka-koncepce--223620>

6. Ministerstvo průmyslu a obchodu, odbor 41400. *Východiska aktualizace Státní energetické koncepce ČR a souvisejících strategických dokumentů* [online]. In.: [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/vychodiska-aktualizace-statni-energeticke-koncepce-cr-a-souvisejicich-strategickych-dokumentu--273672/>
7. Ministerstvo průmyslu a obchodu, Odbor komunikace. *Aktualizace Státní energetické koncepce (SEK)* [online]. In.: [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/aktualizace-statni-energeticke-koncepce-sek--279668/>
8. Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Strategické dokumenty – státní energetické koncepce* [online]. 2016 [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://www.mpo-efekt.cz/cz/energeticka-ucinnost-v-praxi/legislativa-a-strategicke-dokumenty>
9. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. *Společná Česko-slovenská digitální parlamentní knihovna, Federální shromáždění ČSSR 1981–1986* [online]. [cit. 2023-12-04]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0038_04.htm
10. SSHR. Typový plán – narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu, 2. průběžná aktualizace č.j.: 18083/17, ČR, 14.12. 2017 [online]. s. 7-10, Příloha č. 9. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna-bezpecnost-2/>
11. VLÁDA ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2023* [online]. In.: str. 7, 9, 18, 24, 33, 34 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Bezpecnostni_strategie_Ceske_republiky_2023.pdf
12. Vyhláška Správy 6. 16512013 Sb., kterou se stanoví seznam a přesná specifikace ropy, ropných poloproductů a vybraných ropných produktů, jež lze skladovat v nouzových zásobách ropy, dále způsoby výpočtu výše nouzových zásob ropy a podmínky pro jejich skladování,

Webové stránky a elektronické zdroje

1. ČTK. Vláda schválila teze energetické koncepce, dostane ji do konce roku [online]. In.: [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://oenergetice.cz/energetika-v-cr/vlada-schvalila-teze-energeticke-koncepce-dostane-ji-do-konce-roku>
2. DLABAČ, Martin. Srí Lanka je po sociálních otřesech bezpečná a čeká na návrat turistů. *Hedvábná stezka* [online]. 2022 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.hedvabnastezka.cz/cestovani-na-sri-lanku-bezpecne-a-v-klidu/>
3. EPET. *Jak se těží ropa a zemní plyn na území ČR: Omezené zásoby i dlouhá tradice* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.epet.cz/jak-se-tezi-ropa-a-zemni-plyn-na-uzemi-cr-omezene-zasoby-i-dlouha-tradice/>
4. EPET. *Odkud k nám proudí fosilní paliva: Znáte ropovody a plynovody v ČR?* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.epet.cz/odkud-k-nam-proudi-fosilni-paliva-znate-ropovody-a-plynovody-v-cr/>
5. EVROPSKÁ RADA. *Dopad invaze Ruska na Ukrajinu na trhy: reakce EU* [online]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>
6. HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR. *Ropná nouze 2015* [online]. In.: 2015 [cit. 2024-02-27]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/ropna-nouze2015-docx.aspx>

7. JAKŠ, David. Krize na Šrí Lance se zhoršuje. *IROZHlas* [online]. 2022 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/sri-lanka-ekonomicka-krize-benzin-nafta_2206281701_kth
8. KALAČÁK, Filip. PŘEHLEDNĚ o krizi v Británii. Proč se lidé perou o benzin a jak to souvisí s brexitem? *CNN Prima news* [online]. 2021 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/prehledne-o-krizi-v-britanii-proc-se-lide-perou-o-benzin-a-jak-to-souvisi-s-brexitem-34609>
9. Ministerstvo průmyslu a obchodu, odbor 41400. *Statistika dovozu ropy do ČR 2012—2022* [online]. In.: [cit. 2023-09-18]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/cz/energetika/statistika/ropa-ropne-produkty/statistika-dovozu-ropy-do-cr-2012_2022--274594/
10. Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Zpráva o vývoji energetiky v oblasti ropy a ropných produktů za roky 2017 a 2018* [online]. In.: 2019 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/2019/8/Zprava-o-vyvoji-energetiky-v-oblasti-ropy-za-roky-2017-a-2018.pdf>
11. Největší mezníky ropné historie. *Roklen24* [online]. 2016 [cit. 2023-12-05]. Dostupné z: <https://roklen24.cz/nejvetsi-mezniky-ropne-historie/>
12. plk. Mgr. Bc. Barbora ŠINDLEROVÁ a Ing. Ivan KOLEŇÁK. *Metodika ke zpracování typových plánů*. Časopis 112. 2017, XVI (2/2017). [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xvi-cislo-2-2017.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>
13. RJABEC, Tomáš. *Ropná bezpečnost a připravenost kraje na stav ropné nouze* [online]. Kladno, 2018 [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://dspace.cvut.cz/bitstream/handle/10467/80118/FBMI-DP-2018-Rjabec-Tomas-prace.pdf?sequence=-1&isAllowed=y>. Diplomová práce. ČVUT.
14. SSHR. Česko má opět ropné rezervy na 90 dní. *SSHR* [online]. 2023 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/aktuality/cesko-ma-opet-ropne-rezervy-na-90-dni/>
15. SSHR. *Regulační opatření* [online]. [cit. 2023-11-28]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/system-hopks/regulacni-opatreni/>
16. SSHR: Plníme požadavek EU na nouzové zásoby ropy a ropných produktů, může za to pokles ekonomiky. *SSHR* [online]. 2021 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.sshr.cz/aktuality/sshr-plnime-pozadavek-eu-na-nouzove-zasoby-ropy-a-ropnych-produktu-muze-za-to-pokles-ekonomiky/>
17. STRNAD, Michal. Noční měra těžařů se naplnila. Proč se ropa prodává za zápornou cenu? *Seznam zprávy* [online]. 2020 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/nocni-mura-tezaru-se-naplnila-proc-se-ropa-prodava-za-zapornou-cenu-101491>
18. Tisková zpráva. Ruská ropa: EU se dohodla na úrovni cenového stropu. *Evropská rada a Rada Evropské unie* [online]. 2022 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/12/03/russian-oil-eu-agrees-on-level-of-price-cap/>
19. *Zlaté stránky – Čerpací stanice/středočeský kraj* [online]. 2022 [cit. 2024-02-27]. Dostupné z: <https://www.zlatestranky.cz/firmy/rubrika/%c4%8cercpac%c3%ad%20stanice/kraj/St%c5%99edo%c4%8desk%c3%bd%20kraj>

Zahraniční elektronické zdroje

1. Authors collective. Sri Lanka's Budget for 2023 aims a way out of current economic crisis. *Business standart* [online]. 2022 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://www.business-standard.com/article/international/sri-lanka-s-budget-for-2023-aims-a-way-out-of-current-economic-crisis-122111401314_1.html
2. *Average annual OPEC crude oil price from 1960 to 2024* [online]. In: Statista Research Department. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/262858/change-in-opec-crude-oil-prices-since-1960/>
3. COJAN, Liviu. Maia Sandu: Republica Moldova se confruntă cu cea mai gravă criză energetică din istoria sa (Maia Sandu: Moldavská republika čelí nejhorší energetické krizi ve své historii). *Digi24* [online]. 2022 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.digi24.ro/stiri/externe/moldova/maia-sandu-republica-moldova-se-confrunta-cu-cea-mai-grava-criza-energetica-din-istoria-sa-2129691>
4. Crisis24. Laos: Fuel shortages occurring in Vientiane Capital as of Jan. 24. *Crisis24* [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://crisis24.garda.com/alerts/2024/01/laos-fuel-shortages-occurring-in-vientiane-capital-as-of-jan-24>
5. GROSS, Jenny. Britain's Gas Crisis, Explained. *The New York Times* [online]. 2021 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/09/28/world/europe/why-uk-fuel-shortage.html>
6. Laotian Times. Fuel Company: Laos Could Face Renewed Fuel Shortages. *The Laotian Times* [online]. 2023 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://laotiantimes.com/2023/09/21/fuel-company-laos-could-face-renewed-fuel-shortages/>
7. News authors collective. Sri Lanka Energy Minister Introduces Fuel Rationing Scheme Amid Shortage. *NDTV WORLD* [online]. 2022 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.ndtv.com/world-news/sri-lanka-energy-minister-introduces-fuel-rationing-scheme-amid-shortage-3163624>
8. North Carolina: Executive order, *Temporary suspension of motor vehicle regulations to ensure adequate fuel supplies and prohibit excessive pricing* [online]. 2016 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20160917123950/http://governor.nc.gov/document/temporary-suspension-motor-vehicle-regulations-ensure-adequate-fuel-supplies-and-prohibit>
9. RAO, Aprameya. A year after crisis, Sri Lanka allows 3 foreign oil companies to sell fuel. *WION* [online]. 2023 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.wionews.com/business-economy/a-year-after-crisis-sri-lanka-grants-3-foreign-oil-companies-to-sell-fuel-581267>
10. RFA authors a Max AVARY, WHONG, Eugene, ed. Fuel pumps again running on empty in Laos. *RFA* [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.rfa.org/english/news/laos/gas-01242024164633.html>
11. STRANGIO, Sebastian. Lao Economy Grinding to a Halt as Fuel Crisis Deepens. *The Diplomat* [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2022/05/lao-economy-grinding-to-a-halt-as-fuel-crisis-deepens/>

12. TheHindu. Sri Lanka ends fuel rationing imposed at height of economic crisis. *TheHindu* [online]. 2023 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.thehindu.com/news/international/sri-lanka-ends-fuel-rationing-imposed-at-height-of-economic-crisis/article67260860.ece>
13. ZHIJIE, Jia, Wen SHIYAN a Boqiang LIN. The effects and reacts of COVID-19 pandemic and international oil price on energy, economy, and environment in China. *PubMed Central* [online]. 2021 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: doi:10.1016/j.apenergy.2021.117612

Jiné zdroje

1. GARMAŠOV, Valeria. *Energetická bezpečnost v evropské unii*. Praha, 2017. Bakalářská práce. POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE.
2. GILLNEROVÁ, Klára. *Přípravenost Středočeského kraje na řešení mimořádných událostí a krizových situací* [online]. Kladno, 2018 [cit. 2024-02-27]. Dostupné z: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/https://dspace.cvut.cz/bitstream/handle/10467/80748/FBMI-DP-2018-Gillernova-Klara-prace.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Diplomová práce. České vysoké učení technické. Vedoucí práce Vedoucí práce: Ing. Ivan Kolečák.
3. LIBUŠE, Suchánková. Činnost krajského úřadu při stavu ropné nouze [online]. Brno, 2012 [cit. 2023-12-04]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Ing. Jakub DOSTÁL.
4. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. *Metodický pokyn ke zpracování typových plánů*. 2016. s. 1, [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/26093/42393/506566/priloha005.doc>
5. Ministerstvo vnitra ČR. Terminologický slovník: pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu [online]. In.: Praha, 2016 [cit. 2023-09-13]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/terminologicky-slovník-mv-verze-ke-stazeni.aspx>.
6. VACEK, Jan. *Informovanost obyvatelstva o ropné nouzi na území Jihočeského kraje* [online]. České Budějovice, 2018 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/https://theses.cz/id/a1lw0c/25499116. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Ing. Lenka Brehovská, Ph.D.

Seznam zkratek

Atd. – a tak dále

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

FO – fyzická osoba

IEA – Mezinárodní agentura pro energii (*International Energy Agency*)

KÚ – krajský úřad

NESO – Národní organizace pro společný postup za stavu ropné nouze (*National Emergency Sharing Organization*)

OPEC – Organizace zemí vyvážející ropu (*Organization of the Petroleum Exporting Countries*)

OÚ – obecní úřad

PH – pohonné hmoty

PO – právnická osoba

RRP – ropa a ropné produkty

SRN – stav ropné nouze

SSHR – správa státních hmotných rezerv

Tzn. – to znamená

USD – Americký dolar (*United States dollar*)

Seznam obrázků a příloh

Obrázky:

- 1. Evidovaná ložiska ropy na území ČR** - str. 18, Zdroj:
<https://oenergetice.cz/ropa/tezba-ropy-a-zemniho-plynu-v-ceske-republice-historie-a-soucasnost>
- 2. Průměrná roční cena ropy OPEC v průběhu let** - str. 37, Zdroj:
Average annual OPEC crude oil price from 1960 to 2024 [online]. In: Statista Research Department. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z:
<https://www.statista.com/statistics/262858/change-in-opec-crude-oil-prices-since-1960/>
- 3. Ceny pohonných hmot v ČR v průběhu let** - str. 38, Zdroj:
Ministerstvo průmyslu a obchodu dostupné z:
<https://www.mpo.cz/cz/energetika/statistika/ropa-ropne-produkty/ceny-pohonných-hmot-v-cr--266863/>
- 4. Přídělový lístek** - str. 55, Zdroj: <https://slideplayer.cz/slide/11175301/>, snímek 27
- 5. Karta SSHR** - str. 56, Zdroj: Zdroj: <https://slideplayer.cz/slide/11175301/>, snímek 27
- 6. Častost využití motorového vozidla respondentů** – str. 58, Zdroj: dotazníkové šetření
- 7. Možnost a ochota využití homeoffice** – str. 62, Zdroj: dotazníkové šetření
- 8. Náhled internetové stránky** – str. 66, Zdroj: <https://ropnanouze.cz/>

Přílohy:

- 1. Příloha – Dotazník – otázky (5 stran)**

Příloha 1 – Dotazník (5 stran)

Stav ropné nouze

Vážení respondenti, vážené respondentky, jmenuji se Kateřina Kestřánková a jsem studentkou magisterského studia na Policejní akademii v Praze. Prosím Vás o pravdivé vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí praktické části mé diplomové práce. Práce se zabývá problematikou **regulačních opatření za stavu ropné nouze**. Dotazník zabere maximálně 5 minut, odpovědi jsou anonymní a mě to moc pomůže. Děkuji za Váš čas!

Část 1. - informace o respondentovi

Popis (nepovinný)

Věk *

- 15 - 18
 - 18 - 30
 - 31 - 49
 - 50 - 64
 - 65+
-

Pohlaví *

- Muž
 - Žena
-

Jaký je váš nejčastější způsob dopravy? *

- Chůze
 - Kolo/koloběžka
 - Veřejná doprava
 - Motorka/ skútr
 - Auto/dodávka
-

Jak často využíváte motorové vozidlo pro svou osobní dopravu? *

- Denně
 - 1-2x týdně
 - Několikrát týdně
 - Občas (několikrát měsíčně)
 - Méně často (3x do měsíce)
 - Vůbec
-

Část 2. - Regulační opatření

V případě, že do ČR nebude dováženo dostatečné množství ropy a ropných produktů, bude třeba zavedení určitých opatření ke snížení jejich spotřeby. Následující část dotazníku se zaměřuje na ochotu občanů ČR tato opatření dodržovat.

Popis (nepovinný)

Jste ochoten/a omezit maximální rychlost jízdy motorových vozidel na pozemních komunikacích za účelem snížení spotřeby pohonných hmot? *

- Ano
 - Ne
-

Bylo by pro Vás možné omezení používání určitých druhů motorových vozidel v určitých dnech *
nebo pro určitý druh přepravy? (Pondělí, Středa, Pátek - zákaz automobilů; Úterý, Pátek - zákaz
motorek)

- Ano
- Ne

Jak byste se stavěl/a k omezení používání silničních motorových vozidel se sudými nebo *
lichými koncovými čísly státních poznávacích značek ve stanovených dnech?

- Ochoten/á
- Neochoten/á

Jak byste přijal/a omezení otevírací doby čerpacích stanic a zákaz prodeje pohonných hmot *
do nádob?

- Přijal/a - nevadilo by mi to
- Nepřijal/a - vadilo by mi to

V případě zavedení přidělového systému (každý s přidělovým lístkem smí natankovat jen *
určité množství pohonných hmot) bych:

- Tankoval/a pokaždé, když by to bylo možné
- Tankoval/a jen občas a snažil se více využít veřejnou dopravu nebo jiný způsob přepravy
- Netankoval/a vůbec, radši zvolím jiný způsob dopravy

Byl/a byste ochoten/a v případě ropné nouze využívat více veřejnou hromadnou dopravu? *

- Ano
- Ne
-

Jak se stavíte k doporučení maximálního vytěžování vozidel počtem osob? (naplnit místa v autě, nejezdit sám) *

- Našel/a bych i cizí lidi, jen aby v autě nebyla volná místa
- Snažil/a bych se poptat známých, pokud by se auto nenaplnilo, jel/a bych sám/a
- Nesnažil/a bych se nikoho přizvat, jel/a bych sám/a

Respektoval/a byste omezení návštěvy známých a zařizování osobních záležitostí automobilem? (Namísto toho využít telefon, email apod..) *

- Ano
- Ne
- Ano, ale pokud by se jednalo o něco závažného, omezení bych nerespektoval

Byl/a byste ochoten/a využívat sběrné parkoviště před městem z důvodu uzavření města pro motorová vozidla? *

- Ano
- Ne

Máte možnost „homeoffice“ (práce z domova) v rámci svého zaměstnání a byl/a byste ochoten/a jej využívat za stavu ropné nouze? *

- Mám možnost, jsem ochoten/a
 - Mám možnost, nejsem ochoten/a
 - Nemám možnost, ale využil/a bych ji
 - Nemám možnost, ani bych ji nevyužil/a
-

Jak byste přijal/a doporučení ke snížení spotřeby pohonných hmot na základě mediální kampaně? - Informace jak mohu jakožto občan snížit svou spotřebu, co pro to mohu udělat. *

- Rád/a se o tom dozvím a budu se snažit podle toho postupovat
- Informace si vyslechnu, ale nevím, zda podle nich budu postupovat
- Sám/a vím co dělat a nepotřebuji další informace o snížení spotřeby
- Nechci nové informace o snížení spotřeby

Využil/a byste v případě ropné nouze jednotný, neustále dostupný zdroj informací pro občany? *
(aktuální situace, zavedená opatření, co mohu dělat)

- Ano
- Ne, budu sledovat zprávy
- Jiná...

Jaký zdroj informací by pro vás byl nejlepší? *

- Internetová stránka, která by byla průběžně aktualizována v závislosti na situaci
- Informování přes sociální sítě
- Souhrnný leták se stručnými obecnými informacemi
- Jiná...

Děkuji za vyplnění.

Hezký zbytek dne!
